

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PŘEKLAD VYBRANÝCH LEXIKÁLNÍCH JEDNOTEK NÁSTROJI

PODPORUJÍCÍMI STROJOVÝ PŘEKLAD

(zaměřeno na frazeologismy obsahující názvy zvířat)

(čeština – španělština)

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autorka práce: Bc. Simona Venkrbcová

Studijní obor: Překladatelství anglického a španělského jazyka

2022

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Bc. Simona Venkrbcová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí své diplomové práce PhDr. Janě Peškové, Ph.D. za odborné vedení, ochotu, pomoc a rady při zpracování této práce.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá problematikou překladu frazeologických jednotek obsahujících názvy zvířat nástroji podporujícími strojový překlad. Cílem této diplomové práce je zhodnocení úspěšnosti překladu frazeologických jednotek ze španělského jazyka do českého. První část práce se nejprve zabývá teorií strojového překladu a jeho historického vývoje. Popsány budou systémy, na bázi kterých, strojový překlad funguje a budou zvoleny jednotlivé překladače pro účely praktické části této práce. Následně bude definována disciplína frazeologie a idiomatiky, klasifikace frazeologických jednotek, zooapelativ, problematika jejich překladu a postup při jejich překladu do jiného jazyka. Praktická část se soustředí již na samotný překlad vybraných frazeologických jednotek, vybranými nástroji strojového překladu (Google Translate, DeepL Translator, Bing Microsoft Translator, MyMemory).

KLÍČOVÁ SLOVA: španělština, čeština, překlad, strojový překlad, frazeologie, frazeologická jednotka, frazeologismus, zooapelativa, zvířata

ANNOTATION

The present Master thesis deals with a machine translation of selected phraseological units containing animal names. The aim of this thesis is to evaluate the effectiveness of machine translation of selected phraseological units. The first part of the thesis, the theoretical part, focuses on the theory of machine translation, its historical development, its systems and the description of an individual online translator, that were selected for the purposes of this thesis. Furthermore, the field of phraseology and idiomatics will be introduced, as well as the classification of phraseological units, zoopellatives the difficulties of the translation of phraseological units and the approach to their translation into another language. The analytical part then focuses on the actual translation of the collected phraseological units using selected machine translation tools (Google Translate, DeepL Translator, Bing Microsoft Translator, MyMemory).

KEY WORDS: Spanish, Czech, translation, machine translation, phraseology phraseological unit, phraseologism, zoopellatives, animals

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 STROJOVÝ PŘEKLAD.....	10
1.1 Úvod do disciplíny	10
1.2 Historie a historický vývoj.....	11
1.3 Systémy strojového překladu	13
1.4 Strojové (online) překladače	15
1.5 Problémy strojového překladu	22
2 FRAZELOGIE	23
2.1 Obecná povaha frazeologie a idiomatiky.....	23
2.2 Charakteristické rysy frazeologismu.....	24
2.3 Klasifikace frazeologických jednotek podle Františka Čermáka..	25
2.4 Funkce frazémů a idiomů.....	28
2.5 Klasifikace frazeologických jednotek podle Evy Mrhačové	29
2.6 Španělská frazeologie.....	31
3 ZVÍŘECÍ METAFORA	38
3.1 Ustálená přirovnání	38
3.2 Ustálené charakteristiky	39
4 PŘEKLAD FRAZEOLOGICKÝCH JEDNOTEK.....	40
4.1 Problémy při překladu frazeologických jednotek	40
4.2 Postup při překladu frazeologických jednotek.....	41
PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 VYBRANÉ FRAZEOLOGICKÉ JEDNOTKY	46
5.1 Zdroje	46
5.2 Výběr frazeologických jednotek	47
5.3 Absolutní či částečná ekvivalence	47
6 KONTRASTIVNÍ ANALÝZA.....	51
6.1 Způsoby hodnocení překladu vybraných frazeologických	
jednotek	51
6.2 Překlad absolutních či částečných ekvivalentů.....	52
6.3 Překlad relativních ekvivalentů.....	64
6.4 Překlad analogických ekvivalentů.....	79

6.5	Překlad nulových ekvivalentů (bezekvivalentních)	99
7	CELKOVÉ VYHODNOCENÍ PŘEKLADŮ.....	102
7.1	Vyhodnocení překladů podle jednotlivých skupin na základě ekvivalence	102
7.2	Vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých překladačů	104
	ZÁVĚR	109
	RESUMÉ	111
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	113

ÚVOD

Frazeologismy jsou již po několik staletí nedílnou součástí naší každodenní konverzace a také jazykového bohatství každého národa. Využíváme nejrůznější přirovnání, rčení, pořekadla a přísloví ke zpestření našeho vyjadřování či lepšímu vyjádření našich pocitů a myšlenek. Jednou z nejvíce používaných skupin slov, které se v těchto přirovnáních a příslovích vyskytují, jsou názvy zvířat. Je tomu pravděpodobně proto, že člověk byl již od pradávna obklopen zvířaty, pozoroval jejich chování a vlastnosti, hledal a nacházel mezi sebou a jimi podobnosti, na základě kterých, pak vytvářel různá přirovnání, která se díky generacím uchovala až do současnosti. Každý národ se ale liší, a každý má svá vlastní přirovnání a pořekadla, vytvořená na základě svých kulturních specifíků. Protože je tato skupina lexikálních jednotek specifická především svojí obrazností a skrytým metaforickým významem, je pro člověka mnohdy obtížné poznat správný význam. Rozhodla jsem se proto zjistit, jak obtížné je tyto frazeologické jednotky přeložit za pomoci nástrojů strojového překladu ze španělského jazyka do českého, a zhodnotit, zdali byly schopné vyjádřit původní význam frazeologické jednotky i v českém jazyce. Strojový překlad je jednou z disciplín, která se stále vyvíjí a zlepšuje, zatím ale nedokáže nahradit překlad provedený člověkem, který, na rozdíl od strojového překladu, dokáže rozpoznat metaforické vyjádření.

Tato práce si klade za cíl zhodnotit překlad frazeologických jednotek, obsahujících názvy zvířat, pomocí nástrojů strojového překladu. Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické.

V teoretické části bude nejprve představena problematika strojového překladu, jeho historický vývoj, jednotlivé systémy, na základě kterých nástroje strojového překladu pracují a budou blíže popsány jednotlivé online překladače, které byly zvoleny pro účely této diplomové práce – Google Translate, DeepL Translator, Bing Microsoft Translator a MyMemory. Následně bude definována disciplína frazeologie a idiomatiky, klasifikace frazeologických jednotek jak v českém, tak i ve španělském prostředí, jejich funkce a dělení. V neposlední řadě bude věnována pozornost především problematice překladu frazeologických jednotek a bude představen postup při jejich překladu. Stěžejní literaturou pro tuto část jsou především knihy od Františka Čermáka, zejména *Frazeologie a Idiomatika česká a obecná* a *Manual de fraseología española* od španělské autorky Gloria Corpas Pastor.

Praktická část se již soustředí na samotný překlad vybraných frazeologických jednotek obsahujících názvy zvířat, předem zvolenými nástroji strojového překladu.

Tyto jednotky nejprve rozděleny do 4 skupin, na základě jejich ekvivalence v cílovém jazyce, tj. v českém jazyce. Pro větší přesnost výsledného překladu, budou vybrané frazeologické jednotky překládány v širším kontextu. Výsledné překlady jednotlivých překladačů budou následně vyobrazeny v tabulce, spolu s českým ekvivalentem dané frazeologické jednotky, a poté zhodnoceny podle vytvořené hodnotící stupnice. Jako zcela správný bude vyhodnocen takový překlad, který je zcela ekvivalentní frazeologické jednotce v českém jazyce. Jako částečně správný bude označen takový překlad, u kterého ačkoliv došlo k určitému posunu na rovině formální a sémantické, význam je z něj stále možné odvodit. A jako nesprávný překlad bude hodnocen takový, který se v ničem neshoduje s českým ekvivalentem.

Na závěr bude provedeno celkové hodnocení překladů jednotlivých skupin ekvivalentů a také celkové vyhodnocení úspěšnosti překladu vybraných online překladačů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 STROJOVÝ PŘEKLAD

1.1 Úvod do disciplíny

Strojový překlad¹ (anglicky *machine translation, MT*) je jednou ze základních oblastí studia počítačové lingvistiky. Hutchins (1986, s. 15) ho definuje jako překlad prostřednictvím počítače z jednoho přirozeného jazyka do druhého². Strojový překlad může probíhat zároveň za pomoci profesionálního překladatele, ale také bez něj. Hlavní záměr však je, aby proces překladu, a i konečný překlad, byl v co největší míře automatický. V současné době je strojový překlad jeden z důležitých nástrojů naší každodenní komunikace. Slouží nám k dorozumění se s lidmi z celého světa, překladu cizojazyčných textů, které využíváme v každodenním životě a obecně kdykoliv, kdy potřebujeme přeložit jakékoliv slovo, které neznáme, je nám strojový překladač neustále k dispozici. Mezi jeho hlavní výhody patří hlavně jeho rychlost, kterou nelze srovnávat s lidským překladem. Stejné množství, které je člověk schopen přeložit za den, zvládne online překladač do minuty.³ Ačkoliv se ale strojový překlad neustále vyvíjí a vylepšuje, stále není v současné době možné ho považovat za kvalitativně srovnatelný s překladem zpracovaným profesionálním překladatelem.

Ještě před tím, než se zaměříme na charakteristiku vybraných překladačů, se kterými budeme pracovat v praktické části této diplomové práce, je zapotřebí udělat si krátký úvod do konceptu strojového překladu, jeho historického vývoje a zmínit některé problémy, ke kterým v práci s překladem pomocí online překladačů může docházet.

K myšlence strojového překladu vedlo hned několik důvodů. V první řadě to bylo nespočetné množství dokumentů, z různých odvětví jako je věda, technologie, inženýrství, ekonomie, byznys apod., které bylo nutné přeložit do různých jazyků tak, aby byly přístupné pro veřejnost a mohly tak být všemi plně využívány. To bylo hlavním důvodem hlavně v 70. letech 20. století. Druhou motivací, která napomohla ke vzniku strojového

¹ Používá se také označení automatický nebo autimatizovaný překlad.

² „...the application of computers to the translation of texts from one natural language into another.“

³ “Everything You Need to Know About Google Translate.” *Scientific Editing*, 2 Aug. 2021, www.scientific-editing.info/blog/everything-you-need-to-know-about-google-translate.

překladu, byl v meziválečné době hlavně účel komunikace a spolupráce, odstranění jazykových bariér a v neposlední řadě, aby mohly být texty z různých odvětví, které byly důležité pro vedení států, přeloženy, a dále zpřístupněny pro rozvíjející se země té doby (Hutchins, 1986, s. 15).

Jednou z dalších motivací meziválečného období bylo i pomocí překladačů rozpoznat, co „nepřítel“ ví, a jaké budou jeho další kroky. Dále si můžeme uvést jednoduše jen důvody, které měly za účel výzkum. Mezi ty můžeme zařadit například studium základních jazykových a myšlenkových mechanismů, tj. jak jazyk a mysl fungují, jaká je síla počítače a jaké jsou jeho hranice (Hutchins, 1986, s. 15).

1.2 Historie a historický vývoj

Strojový překlad můžeme považovat za jeden z prvních pokusů o usnadnění překladu, který byl doposud vykonáván pouze lidskou činností (Lehrberger a Bourbeau, 1988). Trujillo (1999, s. 5) uvádí, že myšlenka o tom, aby byl počítač využíván jako pomocník k překladu určitého jazyka je stejně tak stará, jako samotné počítače⁴. A ačkoliv se první myšlenky o strojovém překladu datují zpět již do 17. století, zaměříme se na pro nás nejvýznamnější periodu historického vývoje strojového překladu, kterou bylo 20. století. Toto období lze rozdělit hned na několik etap.

1.2.1 Průkopníci strojového překladu (1933-1956)

S prvními pokusy o usnadnění překladu se setkáváme již na začátku minulého století, a to ve 30. letech ve Francii, kdy se Georges Artstrouni, a Petr S. Trojanskij v Rusku, nezávisle na sobě, podíleli na vynalezení prvního překladače. Artsouniho vynález měl pracovat na bázi univerzálního stroje, který by fungoval jako mechanický vícejazyčný slovník. Trojanskiho nápad byl v podstatě totožný, a týkal se také mechanického slovníku, ale Trojanskij tento nápad ještě více prohloubil s jeho detailně navrhnutým kódováním a výkladem gramatických jevů (Hutchins, 1986, s. 20). Následně pak v roce 1941 byl tento stroj sestaven na Harvardské univerzitě s názvem Mark I. Po druhé světové válce, tedy až v roce 1946 přišli s nápadem strojového překladu založeného na počítačích Andrew Booth

⁴ „The idea of using computers to translate or help translate human languages is almost as old as the computer itself. Indeed, MT is one of the oldest non-numeric applications of computers.“

a Warren Weaver. Následující rok pak Booth představil program, který bych schopný překládat slovo po slově, a Weaver poté rozeslal memorandum přibližně 200 jeho známým, u kterých se domníval, že by je potencionálně mohl koncept strojového překladu zajímat. Tento moment v podstatě můžeme považovat za jistý „starting point“ strojového překladu v USA a následně i v ostatních zemích (Hutchins, 1986, s.21).

1.2.2 „The ALPAC Report“ (1956-1966)

Přibližně v poválečném období, kolem roku 1950, byla snaha o strojový překlad motivována především zájmem o překlad textů, které byly důležité zejména pro vojenské a zpravodajské komunity (Slocum, 1985, s. 109). Jedním z, pro nás nejvýznamnějších, objevů, byl tzv. *Georgetownský experiment* ze dne 7. ledna 1954, který byl představen v newyorském sídle IBM⁵, a byl to úplně první funkční prototyp strojového překladu. Ačkoliv byl jeho systém velmi primitivní, protože obsah slovníku byl pouze 250 slov a dokázal pečlivě přeložit přibližně 60 vět z ruského jazyka do anglického, vyvolal ve světě nadšení (Hutchins, 1986, s. 164).

Presouváme se dále do 60. let 20. století, kdy se při užívání automatizovaného překladu začaly objevovat problémy. V listopadu roku 1966, vydala americká komise ALPAC⁶ report, ve kterém byl strojový překlad zkritizován (Slocum, 1985, s. 109). ALPAC ho označila jako dvakrát tak drahý než je překlad prováděný lidmi, nepřesný, pomalý a prakticky bez vyhlídek na jeho využití v budoucnu. Tento report měl negativní dopad na vývoj strojového překladu a bylo pozastaveno jeho financování. Vývoj v USA byl přibližně na půl století utlumen, ačkoliv mimo USA vývoj pokračoval (Trujillo, 1999, s. 5).

1.2.3 Období „ticha“ a „znovuzrození“ strojového překladu (1970-1990)

V 70. letech 20. vznikly první operační systémy. Jedním z nich byl tzv. *SYSTRAN*⁷, který navrhl Petr Toma. Tento systém byl vyvinut za účelem překladu z ruského do anglického jazyka pro *US Air Force* (Trujillo, 1999, s. 5). Později byla také Evropskou komisí vytvořena verze tohoto systému, která prováděla překlady z anglického jazyka do francouzského. V té samé době zároveň vznikl také systém *MÉTEO*, který se používal pro předpověď počasí (Hutchins, 1986, s. 217). Osmdesátá léta 20. století s sebou přináší

⁵ International Business Machines Corporation

⁶ Automatic Language Processing Advisory Committee

⁷ System translation

zájem vzrůstající zájem o strojový překlad, především tedy určený pro osobní počítače, a objevují se první překladatelské systémy s komerčními účely, jako byly například anglicko-německé systémy *LOGOS* nebo *METAL* (Koehn, 2010, s. 16).

V devadesátých letech 20. století se začaly ještě více rozvíjet počítačové technologie a začaly se objevovat první korpusové metody (*corpus-based MT*), které později nahradily pravidlové strojové překladače (*rule-based MT*). Objevuje se také první model statického překlad (*statistical MT*), který bude blíže popsán v následující kapitole. Tento model, vyvinutý společností IBM, lze považovat za jeden z nejvýznamnějších kroků té doby (Hutchins, 2014, s. 4).

1.2.4 Počátek 21. století a současnost

Za posledních pár let došlo v oblasti strojového překladu a překladačů k výraznému pokroku. Používání statistického strojového překladu, bylo nahrazeno vylepšenou a přesnější překladatelskou metodou a většina nám dostupných překladačů v dnešní době již funguje na principu tzv. neurálních sítí (*neural MT*), které budou blíže popsány v následující kapitole.

1.3 Systémy strojového překladu

Než si představíme samotné online překladače, je zapotřebí charakterizovat způsoby, podle kterých tyto překladače pracují. V současné době lze rozlišit tři základní skupiny strojového překladu na základě jejich metod. Nejprve se zaměříme na pravidlový strojový překlad a krátce popíšeme i jeho další dělení. Poté na statistický strojový překlad, který, jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, byl v 90. letech minulého století klíčovým bodem ve vývoji strojového překladu. Jako další si představíme hybridní strojový překlad, který je kombinací pravidlového a statistického strojového překladu. A jako poslední si přiblížíme jeden z novějších přístupů strojového překladu, kterým je překlad za pomoci neurálních sítí.

1.3.1 Pravidlový strojový překlad (RBMT)

Jako první z těchto typů je pravidlový strojový překlad, v angličtině označovaný jako *rule-based machine translation (RBMT)*⁸, který je založen na bilingvních slovnících a sady lingvistických pravidel. Tato pravidla v sobě zahrnují syntax cílového a zdrojového jazyka a slovník zahrnuje informace morfologické, syntaktické a sémantické. Tento způsob překladu dominoval hlavně v 60.-80. letech 20. století a byl to první systém, který se pro strojový překlad používal. Jeho další dělení je pak na přímý přístup (*direct approach*) a nepřímý přístup (*indirect approach*) (Hutchins, 1992, s. 72).

Přímý přístup se využíval hlavně v 50. a 60. letech 20. století, a proto ho považujeme za jeden z nejstarších systémů strojového překladu. Tento přístup spočívá v morfologické analýze, při které se ke každému slovnímu tvaru přiřadí jeho slovníková podoba. Systém poté odstraní všechny koncovky slov a převede je do jejich základních tvarů. Pomocí bilingvních slovníků a lingvistických pravidel jsou poté přeloženy do cílového jazyka (Hutchins, 1992, s. 72).

Nepřímý přístup se soustředil spíše na analýzu textu ve zdrojovém jazyce a pomocí jakéhosi mezičlánku, který provedl rozbor překládaného textu na rovině syntaktické a sémantické, poté přenesl správný význam (Hutchins, 1992, s. 75).

1.3.2 Statistický strojový překlad (SMT)

V 80. a 90. letech byl pravidlový strojový překlad nahrazen statistickým (*statistical MT*) a jeho vyvinutí bylo důležitým krokem v oblasti strojových překladů. Statistický přístup je oproti pravidlovému přístupu mnohem přesnější. Jeho princip spočívá v tom, že nebere v úvahu pravidla, ale zpracuje překlad přirozeného jazyka tak, že přezkoumá texty, které již byly přeloženy kvalifikovanými překladateli. Obecně tato metoda využívá paralelní vícejazyčné korpusy, ve kterých vyhledá originální texty v určitém jazyce a jejich koncové překlady v jiném jazyce. Přesnost a kvalita zpracovaného překladu se poté odvíjí od dostupného množství paralelních textů a také od jazykové kombinace (Brown, 1990, s. 79). Tento typ strojového překladu se dále dělí na slovní překlad (*word-based statistical translation*) a frázový překlad (*phrase-based statistical translation*). Word-based translation se soustředí na překlad jednotlivých slov, zatímco phrase-based překládá vybraný zdrojový text po frázích (Koehn, 2010, s. 127).

⁸ Setkáváme se také s označením knowledge-based machine translation (založený na znalostech).

1.3.3 Hybridní strojový překlad (HMT)

Tento typ strojového překladu je, jak již bylo řečeno, kombinací pravidlového a statistického způsobu (Hutchins, 2014, s. 5). U tohoto způsobu strojového překladu se používá gramatická pravidla před samotným překladem ze zdrojového jazyka do jazyka cílového, a zároveň se využívají i statické metody⁹.

1.3.4 Neurální strojový překlad (NMT)

Poprvé byl tento typ strojového překladu uveden v roce 2013 a je v současné době nejvíce využíván. Jeho princip spočívá v překladu celých vět, nikoliv jednotlivých slov nebo frází. Díky tomu, že neurální strojový překlad bere v úvahu i kontext, překlady jsou mnohem přesnější a přirozenější (Forcada, 2017, s. 2) Mezi online překladače, které fungují na tomto principu, můžeme zařadit, pro nás nejznámější, Google Translate, DeepL, Bing Microsoft Translator a další.

1.4 Strojové (online) překladače

Strojový online překladač (anglicky *machine translation software* nebo *engine*) je volně dostupný software, který provádí automatický překlad z jednoho vybraného jazyka do druhého. Obecně začaly, všechny nám již dostupné online překladače, vznikat v 90. letech minulého století, společně s rozvojem počítačových technologií. První veřejně dostupný překladač se objevil na trhu již v roce 1988 a to od společnosti *Systran Software Inc.* Tato překladačská služba byla veřejnosti dostupná ve 3 jazykových kombinacích (francouzština-angličtina, angličtina-francouzština, němčina-angličtina). Fungovalo to tak, že uživatel odeslal vybraný text k překladu ze svého počítače a poté mu byl výsledný překlad zaslán nazpět. O pár let později, v roce 1992, se na trhu objevil úplně první celosvětový online překladač od firmy *CompuServe*, který překládal mezi angličtinou, francouzštinou, němčinou a španělštinou. Kvalita překladu však byla velmi nízká, a proto tento překladač využívali pouze uživatelé, pro které byla hlavní rychlost překladu, nikoliv kvalita výstupu (Gaspari a Hutchins, 2007, s. 2).

Převrat přišel v roce 1997, kdy byl spuštěn první bezplatný online překladač s názvem *Babel Fish*, který vznikl díky spolupráci mezi společnostmi *Systran* a internetového vyhledávače *AltaVista*. V roce 2003 byl tento překladač koupen společností

⁹ IJCSI International Journal of Computer Science Issues, Vol. 11, Issue 5, No 2, September 2014 ISSN (Print): 1694-0814 | ISSN (Online) Dostupné z: 1694-0784 www.IJCSI.org

Yahoo!, a v roce 2012 byl nahrazen, nám již více známým, *Bing Microsoft Translator Translator* od společnosti *Microsoft* (Poibeau, 2017, s. 227). Uživatelé v něm mohli překládat texty mezi pěti hlavními evropskými jazyky. Od roku 2000 se již objevují další nové online překladače, jako například *My Translator*, *PARS*, *Reverso*, *FreeTranslations.org*, apod. (Gaspari a Hutchins, 2007, s. 2).

1.4.1 Druhy online překladačů

Jak již bylo zmíněno, v současné době existuje nespočetné množství online překladačů, které využíváme v každodenním životě. V této podkapitole si představíme jednotlivé strojové automatické překladače, vybrané účely praktické části této diplomové práce.

1.4.1.1 Google translate

Prvním z nich, a v dnešní době asi jeden z nejznámějších a nejpoužívanějších online překladačů napříč celým světem, je *Google Translate* od společnosti *Google*. Poprvé byl spuštěn v roce 2006, ale jeho podoba byla od té, co známe teď, velmi vzdálená. Kvalita překladu byla obecně na velmi nízké úrovni a podoba překladače připomínala spíše online slovník. Zejména v posledních deseti letech oblíbenost *Google Translate* vzrostla na tolik, že v současné době podporuje překlad mezi 133 jazyky a průměrně překládá více než 140 bilionů slov každý den.¹⁰

Google Translate je možné využívat pro překlad slov, ale i souvislých textů. Uživatelům nabízí i možnost nahrání celého dokumentu z jejich zařízení, což velmi usnadňuje a urychluje práci.¹¹ Mimo dokumenty, je *Google Translate* schopný přeložit i text z nahraných obrázků či fotek, ačkoliv tato funkce je v současné době podporována pouze pro 37 jazyků.¹² Dále je možné tento překladač využívat i pro překlad hlasových zpráv, který v současnosti lze využít pouze u 32 jazyků.¹³ Pro veřejnost je dostupný na internetové stránce, ale zároveň je možné si ho stáhnout jako aplikaci do mobilního zařízení. Další oblíbenou funkcí je, že historii vyhledávání a již provedených překladů v překladači si mohou uživatelé uložit do slovníčku frází a budovat si tak vlastní slovník.¹⁴

Během posledních deseti let *Google Translate* fungoval na principu, již výše zmíněného, statistického strojového překladu. Překlady byly ale mnohdy nepřesné a proto *Google* začal v roce 2016 využívat tzv. neurální systém¹⁵, díky kterému se výrazně zlepšila kvalita překladů, protože tento druh při překladu analyzuje větu jako celek a nepřekládá pouze jednotlivá slova. *Google* využívá vlastní systém strojového jazyka tzv. *Google*

¹⁰ Google Translate adds 24 languages. *The Keyword | Google* [online]. Dostupné z: <https://blog.google/products/translate/24-new-languages/>

¹¹ Everything You Need to Know about Google Translate. *Scientific Editing: Online Copy Editing Services* [online]. Copyright © Copyright [cit. 30.09.2022]. Dostupné z: https://www.scientific-editing.info/blog/everything-you-need-to-know-about-google-translate/#What_is_Google_Translate

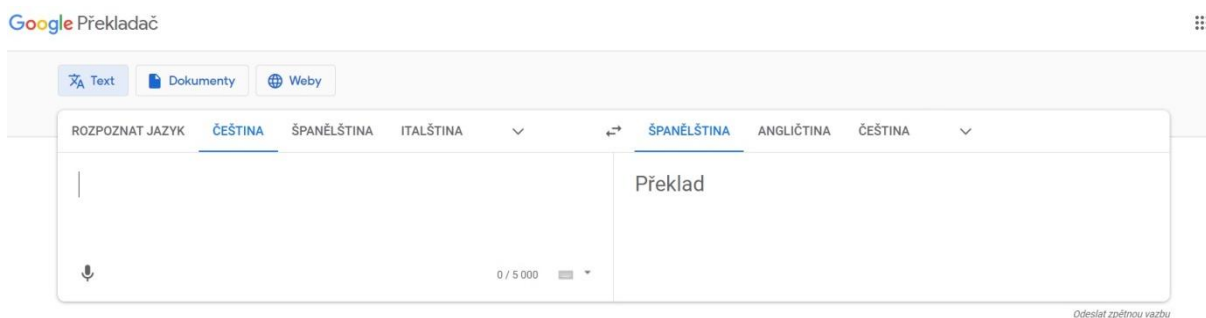
¹² See the world in your language with Google Translate. *The Keyword | Google* [online]. Dostupné z: <https://blog.google/products/translate/see-world-in-your-language-with-google/>

¹³ Google Translate adds 20 new languages to video text translation - The Verge. *The Verge* [online]. Copyright © 2022 [cit. 01.10.2022]. Dostupné z: <https://www.theverge.com/2015/7/29/9061135/google-translate-update-new-languages-word-lens>

¹⁴ Tipy a triky - Náповěda Google Translate. *Google Help* [online]. Copyright © 2022 Google [cit. 30.09.2022]. Dostupné z: https://support.google.com/translate/answer/10421057?hl=cs&ref_topic=7011755

¹⁵ Google translate přechází na neurální strojový překlad. Přibude i čeština | cdr.cz. *cdr.cz - Vybráno z IT* [online]. Copyright © 1998 [cit. 30.09.2022]. Dostupné z: <https://cdr.cz/clanek/google-translate-prechazi-na-neuralni-strojovy-preklad-pribude-i-cestina>

*Neural Machine Translation (GNMT)*¹⁶, který ve většině případů funguje na principu nepřímého překladu. Jinými slovy, nepřekládá do zvoleného cílového jazyka přímo, ale nejprve přeloží vybraný text do angličtiny, a poté až následně do cílového jazyka.

Obrázek 1 – Google translate.

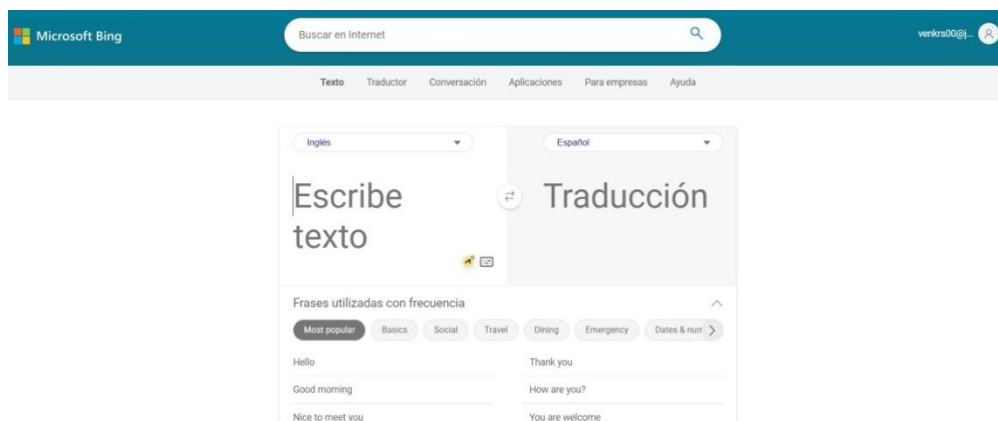
Zdroj: <https://translate.google.com/?hl=cs>

¹⁶ Historie překladačů: Od slovníků až po Google Překladač - Google a Microsoft překladač provozuje LANGEIO s.r.o.. Úvod - Google a Microsoft překladač provozuje LANGEIO s.r.o. [online]. Dostupné z: <https://www.onlineprekladac.eu/blog/historie-prekladacu-od-slovníku-az-po-google-prekladac/>

1.4.1.2 Bing Microsoft Translator

Dalším překladačem, který budeme používat pro účely této diplomové práce, je *Bing Microsoft Translator* od společnosti *Microsoft*. Stejně tak jako *Google Translate* je tento překladač bezplatný a veřejně dostupný na internetových stránkách, nebo jako mobilní aplikace pro systémy Android a iOS. Tento překladač vznikl v roce 2007 pod názvem *Windows Live Translator* a je součástí internetového vyhledávače Microsoft Bing. Jako již výše uvedený *Google Translate*, i *Bing Microsoft Translator* využívá k překladač neuronové sítě, pomocí kterých začal překládat v roce 2018.

Uživatelé mohou překládat texty o rozsahu až 5000 znaků mezi 70 světovými jazyky, čímž se liší od *Google Translate*, který nabízí překlad mezi skoro dvakrát tak vyšším počtem jazyků.¹⁷ Další podstatný rozdíl mezi *Google Translate* a tímto překladačem spočívá v tom, že ne všechny dostupné jazyky fungují na principu neuronového strojového překladač. *Bing Microsoft Translator* zatím pracuje s typem statistického strojového překladač a umělé inteligence.

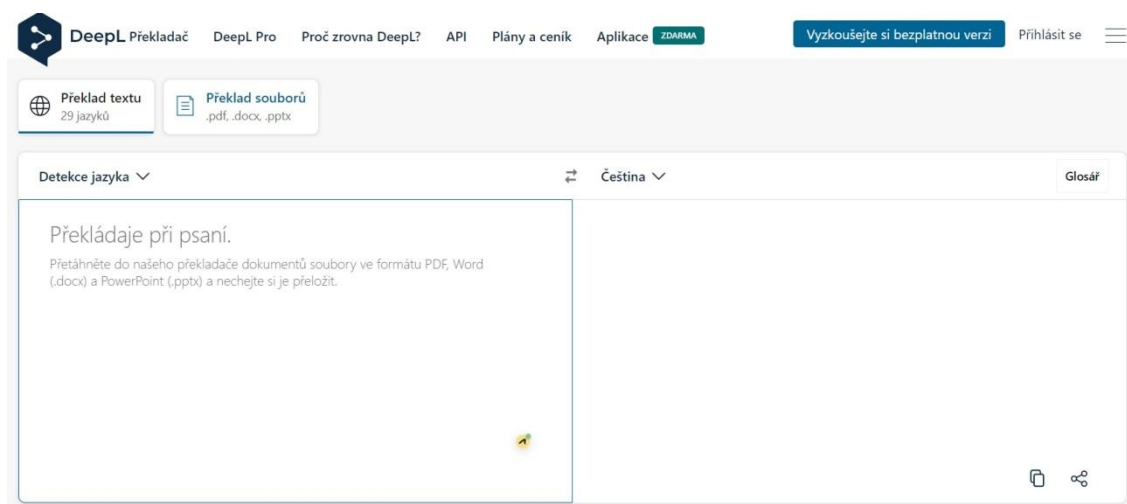
Obrázek II – Bing Microsoft Translator

Zdroj: <https://www.Bing Microsoft Translator.com/translator>

¹⁷ Google Translate vs Bing Microsoft Translator : Which Is Better? - TranslatePress. *WordPress Translation Plugin - TranslatePress* [online]. Copyright © 2022 All rights reserved. Cozmoslabs [cit. 07.11.2022]. Dostupné z: <https://translatepress.com/google-translate-vs-Bing Microsoft Translator-translate/>

1.4.1.3 DeepL Translator

DeepL Translator, od stejnojmenné německé firmy *DeepL*, je relativně novým strojovým překladačem na trhu. Byl představen v roce 2017 a zpočátku podporoval překlad pouze mezi 7 evropskými jazyky, ale s postupem času se tento seznam rozrostl o další, a v současné době podporuje již 29 jazyků. Jednou z funkcí, kterou *DeepL Translator* nabízí je, že si uživatel může během překládání ukládat vybraná slova a tvořit si tak vlastní glosář. Existuje i rozšíření *DeepL TranslatorPro*, které nabízí překlad bez omezení délky textu, nebo například i překlad celých dokumentů.¹⁸ Toto vylepšení je ale již placené. Stejně tak jako *Google Translate* a *Microsoft Bing Translator*, tak i *DeepL Translator* překládá na principu tzv. *Bridge language*, což v praxi znamená překlad zdrojového textu nejprve do jazyka anglického a poté až do jazyka cílového. A další vlastností, kterou má totožnou se svou konkurencí je, že také pracuje na principu neurálního strojového překladu (NMT).

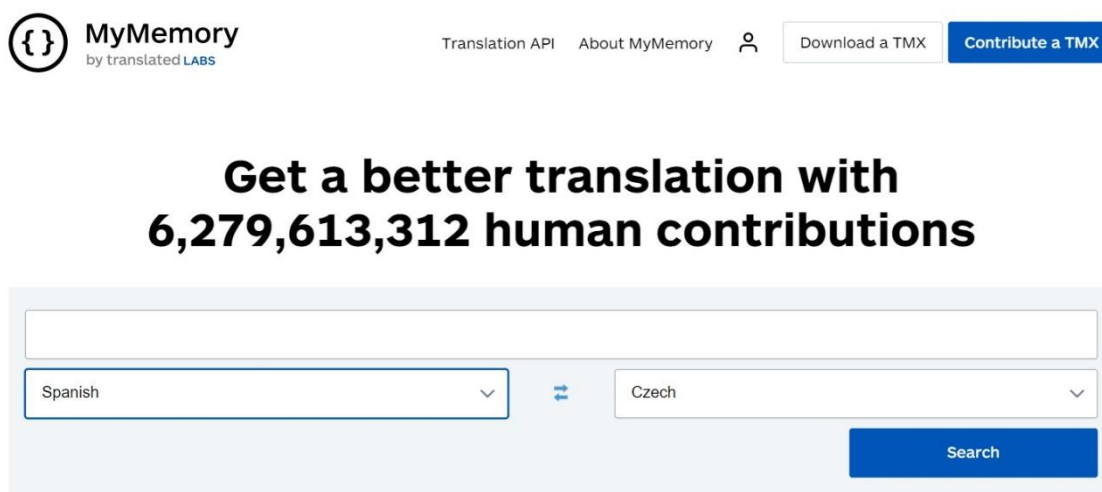
Obrázek III – DeepL Translator

Zdroj: <https://www.DeepL Translator.com/translator>

¹⁸ *DeepL TranslatorPro* [online]. Copyright © [cit. 07.11.2022]. Dostupné z: <https://www.DeepL Translator.com/pro?cta=header-pro>

1.4.1.4 MyMemory

A jako poslední nástroj strojového překladu, se kterým budeme v praktické části této diplomové práce pracovat, je překladač MyMemory. MyMemory, stejně tak jako ostatní překladače, je volně dostupný na webové stránce. MyMemory se liší od ostatních, výše zmíněných automatických překladačů tím, že uživatelům nabízí mimo jiné i lidský překlad, který byl do paměti překladače nahrán profesionálními překladateli, jinými uživateli či převzat z vícejazyčných webů a jejich obsahů z celého světa.¹⁹ Uživatelům nabízí i možnost stažení si programu do svých počítačů, včetně dostupných překladových pamětí, které obsahuje. Uživatelé je pak mohou pomocí svých CAT nástrojů využívat dle potřeby²⁰. Zatímco ostatní automatické online překladače, vybrané k účelům této diplomové práce, fungují již na principu neurálního strojového překladu (NMT), překladač MyMemory je představitelem statistického strojového překladu (SMT)

Obrázek IV– MyMemory Translator
Zdroj: <https://mymemory.translated.net/>

¹⁹ Nejlepší překladače v roce 2021: Online překladače, překladače pro mobily i prohlížeče - Google a Microsoft překladač provozuje LANGEO s.r.o.. *Úvod - Google a Microsoft překladač provozuje LANGEO s.r.o.* [online]. Dostupné z: <https://www.onlineprekladac.eu/blog/nejlepsi-prekladace-v-roce-2020-online-prekladace-prekladace-pro-mobily-i-prohlizece/#online>

²⁰ About MyMemory - A collaborative language resource. *MyMemory - Machine translation meets human translation* [online]. Dostupné z: <https://mymemory.translated.net/doc/>

1.5 Problémy strojového překladu

Navzdory tomu, že má strojový překlad mnoho výhod, které jsme byly již zmíněny v předchozí kapitole, existuje i mnoho nevýhod a problémů, které mohou se strojovým překladem nastat. Jako hlavní problém s překladem obecně je, že neexistuje něco, jako „správný překlad“, jak uvádí Poibeau (2017, s. 8) : „*A first crucial issue when addressing translation is that no one knows how to formally define what constitutes a “good” translation.*“²¹

Pokud tedy vezmeme v úvahu to, že člověk jako překladatel musí při překladu ovládat oba dva jazyky, mezi kterými překládá, a zároveň tedy i schopnost přizpůsobit překlad cílovému jazyku, slovosledu a správným formulacím, zjistíme, že tuto schopnost strojové překladače doposud nemají. Ačkoliv díky pomoci umělé inteligence a neurálního systému jsou v současné době překlady již na velmi dobré úrovni, mají často výsledný překlad přesnější, přirozenější a mnohdy velmi blízké verzi, kterou by přeložil člověk, nemohou zatím nahradit překlady provedené lidskou činností (Poibeau, 2017, s. 10).

Jeden z dalších problémů strojového překladu je tzv. dvojsmyslnost (anglicky *ambiguity*), ke které může často dojít. Poibeau (2017, s. 12) jako příklad uvádí větu: „*the chicken is ready to eat,*„. Po přečtení této věty není na první pohled zřejmé, jak má být věta chápána. Můžeme si ji přeložit hned dvěma způsoby. Prvním z nich je, že kuře, jako pokrm, je připravené, abychom ho mohli sníst. Druhý překlad však může být, že kuře, jako žijící živočich, je připraven se najíst. Na tomto příkladu můžeme vidět již zmíněnou *ambiguity*, která může při překladu, zejména teda při překladu pomocí strojových překladačů, nastat. Strojové překladače zatím nemají schopnost rozpoznat a správně přeložit přirozený jazyk, a většinou nám nabídnou pouze jednu verzi překladu, která může, ale i nemusí být zrovna ta významově správná.

Obecně lze tedy říci, že u strojového překladu frazeologických jednotek, kterému se budeme věnovat v praktické části této diplomové práce, se předpokládá, že vzhledem k povaze frazeologismů, která bude charakterizována v následující části, nebudou vybrané nástroje strojového překladu ve většině případů schopny pro danou frazeologickou jednotku ve španělském jazyce, vyhledat správný ekvivalent v jazyce českém.

²¹ „Prvním zásadním problémem při překladu je to, že nikdo neví, jak přesně definovat, co opravdu je „dobrý“ překlad.“

2 FRAZELOGIE

Lexikální jednotky, které jsou předmětem výzkumu této diplomové práce, jsou výrazy z oblasti frazeologie a idiomatiky. Z toho důvodu je zapotřebí představit i tuto disciplínu, vymezit charakteristické rysy frazeologických jednotek, jejich funkci a druhy. Dále budou představeny klasifikace frazeologických jednotek, autorů, které se touto problematikou zabývají. Tato charakteristika a klasifikace se soustředí jak na české, tak i na španělské prostředí, vzhledem k tomu, že zkoumané jednotky budou překládány ze španělského jazyka do českého. A protože se tato práce soustředí na specifické frazeologické jednotky, a to pouze takové, které obsahují název zvířete, bude krátce charakterizována i oblast zvířecí metafory.

Na závěr bude představen postup při překladu frazeologických jednotek do jiného jazyka, spolu s mírou ekvivalence, na základě které, se frazeologické jednotky překládají. Spolu s tím, budou zmíněny problémy, které mohou při překladu nastat, a které jsou zásadní pro praktickou část této diplomové práce.

2.1 Obecná povaha frazeologie a idiomatiky

Obecně je frazeologie a idiomatika považována za poměrně mladou disciplínu. První zmínky o pojmenování *frazeologie*, jsou zaznamenány v řecko-latinském slovníku od M. Neandra již z roku 1558. Později se však pojem *frazeologie* začal používat také v lexikografii ve spojení s idiomatikou. Tento pojem se používal pro pojmenování slov a obrátů, které byly typické pro určitý jazyk a bylo je tak těžké přeložit do jiných jazyků (Mlacek, 1984, s. 9). Úplně původní význam termínu *frazeologie* byl však chápán jako „nauka o způsobech vyjadřování“ (Čermák, 2007, s. 482). Termín *idiom* má však trochu jiný původ, ačkoliv spolu tyto dva termíny jdou ruku v ruce. Označení *idiom* vychází z řeckého označení *idióma*, které v řečtině znamená „osobní zvláštnost, především jazykovou“. Z toho vyplývá, že již od úplného začátku zde byl kladen důraz na tento rys, či vlastnost určité osobní zvláštnosti, čím se na rovině významové přibližuje k termínu frazeologie (Čermák, 2007, s. 482).

Pro vymezení disciplíny frazeologie a idiomatiky se nám nabízí hned několik různých definic od mnoha lingvistů. V této práci ale budeme vycházet především z publikace Františka Čermáka, a proto pro charakteristiku této disciplíny použijeme jeho definici. Filipec a Čermák (1985, s. 166) tuto disciplínu charakterizují jako samostatnou jazykovou disciplínu, která se zabývá studiem a popisem svérázných jazykových jednotek

různých typů i různých úrovní, pro které bylo po dlouhou dobu těžké najít přesný popis. Pro frazeologické jednotky, tj. frazém a idiom, uvádí jako charakteristický rys jejich sémantickou nerozložitelnost a podrobně je definují jako: „*ustálené a reprodukovatelné spojení prvků (zvláště slov), jehož význam je (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek*“. Podotýkají však, že toto označení nelze použít pro charakteristiku všech frazémů a idiomů, protože pod něj nespádají například frazémy s monokolokabilním komponentem.

Podle Filipce a Čermáka (1985, s. 177) však nelze definovat frazém a idiom na základě pouze jedné formální, sémantické či kolokační vlastnosti, a proto uvádí další definici na základě provedení analogické záměny komponentu, a to: „*idiom a frazém je jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojeních), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo)*“ (Filipec a Čermák, 1985, s. 177).

2.2 Charakteristické rysy frazeologismu

Existují určité znaky a kritéria, podle kterých lze frazeologismy vymezit a určit, zdali se jedná opravdu o frazeologismus či je to pouze spojení několika slov, které ale funkci frazeologické jednotky v textu nebo slovním projevu nezastupuje. Mokienko a Stěpanova (2008, s. 13) ve své publikaci shrnují několik charakteristických rysů, a to ustálenost, reprodukovatelnost, expresivita a sémantická jednotnost.

Další důležitou charakteristikou, která o frazeologismu platí, je také to, že rozbor jednotlivých slov, ze kterých je frazém utvořen, nám nedopomůže k porozumění a pochopení významu daného frazému, pokud neznáme jeho skrytý neboli přenesený význam. Význam frazeologismu je totiž dán jeho konvencí, a proto nevyplývá z jednotlivých slov (komponentů) daného slovního spojení (Černý, 2008, s. 30).

2.3 Klasifikace frazeologických jednotek podle Františka Čermáka

Jak již bylo zmíněno, publikace Františka Čermáka, především tedy kniha *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*, která slouží i jako stěžejní zdroj této diplomové práce, je jedna pro nás z nejvýznamnějších publikací, ve které je popsána teorie frazeologie a idiomatiky současné doby. Podle Čermáka (2007, s. 25), můžeme idiomatiku a frazeologii chápat jako disciplínu, která se soustředí na studium a popis frazémů a idiomů všech úrovní.

Filipec a Čermák (1985, s. 168) uvádí, že společné rysy frazeologických jednotek se nejprve rozlišovaly od takových, které jsou na první pohled zřejmé, jako například nepravidelnost a významová nerozložitelnost, až po takové, které nejsou až tak očividné. Čermák (2007, s. 42) vymezuje frazémy a idiomy podle více kritérií a především tedy stupně jejich anomálie. Dále popisuje, že kvůli hranicím, které jsou často velmi neostré a přechod do klasického pravidelného jazyka je tak velmi pozvolný, dochází k tomu, že u některých typů frazémů a idiomů klesá relevantní počet kritérií a aspektů anomálnosti výrazu. Tento přechod do pravidelného jazyka, neboli přechod mezi frazeologickou jednotkou (frazémem a idiomem) a výrazy používaných v běžném pravidelném jazyce tvoří tzv. *kvazifrazémy* a *kvaziidiomy*. Čermák (2007:42) tyto typy klasifikuje jako:

- a) výrazy s konkrétním denotátem: *kočičí hlava*
- b) výrazy terminologické povahy (exaktní definice výrazu): *mrtvý chod*
- c) některé výrazy se synsémantickými komponenty: *ve srovnání s někým (specifické jen svou kolokabilitou²², významem a funkcí)*
- d) některé výrazy s desémantizovaným komponentem: *bejt napakovanéj („mít peníze“)*
- e) některé výrazy s omezenou kolokabilitou komponentů: *zarytě mlčet, otevřít dokořán*
- f) některé výrazy verbonominální s abstraktním substantivem: *dávat pozor*

Čermák (2007, s. 43) dále klasifikuje idiomatiku a frazeologii jako systémy, které zahrnují ustálené kombinace různého typu a různých funkcí. Přiklání se tedy ke klasifikaci

²² „Individuální formální a významová spojitelnost, schopnost kombinace jazykového prvku s jiným.“
František Čermák (2017): KOLOKABILITA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.),
CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: <https://www.czechency.org/slovník/KOLOKABILITA> (poslední přístup: 30. 10. 2022)

frazémů a idiomů na rovině formálně-strukturní, která je založena na evidenci vstupních komponentů, které jsou navenek shodné se slovy pravidelného jazyka. Na základě toho Čermák rozděluje frazémy a idiomy do několika tříd, a to na *kolokační*, *propoziční* a *lexikální*.

2.3.1 Kolokační frazémy a idiomy

Do této třídy Čermák (2007, s. 44) řadí takové kolokační frazémy a idiomy (či pouze kolokace) jejichž vstupními komponenty jsou slova nebo určité slovní formy, které samy o sobě ještě netvoří větu. Díky velkému množství různých struktur, jevů a také počtu výrazů, označuje Čermák tuto třídu za nejvýraznější oblast idiomatiky a frazeologie. Jako příklad kolokačního frazému uvádí F. Čermák (2007, s. 50) *přirovnání*, které blíže definuje jako útvar, který má většinou funkci kolokace, ale za užitým komparátorem (který většinou bývá *jak* či *jako*) může být jak slovo, tak kolokace, ale i celá věta (*bílý jako sníh; lže jako když tiskne*).

Jako další typ kolokačního frazému pak F. Čermák (2007, s. 50) uvádí tzv. *verbonominální kvazifrazémy*. Tyto frazémy označují takové výrazy, ve kterých se užívá struktura V-S (verbum-substantivum), a do níž vstupuje tzv. abstraktní substantivum, které vyjadřuje vlastnost, situaci, stav, děj, událost, činnost, instituci, jev či pocit). Jako příklady zde Čermák uvádí *věnovat pozornost, klást důraz, nabýt paměti*, apod.

Posledním typem kolokačního frazému jsou *binomiály*. Tyto Čermák (2007, s. 51) charakterizuje jako „*kolokační frazém či idiom, který je složený ze sledu dvou komponentů téhož slovního druhu, někdy i identické formy, má obvykle nominální povahu a je založený na iteraci třídové nebo individuální*“. Obvykle tyto útvary mají neměnný slovosled a často jsou jejich součástí i vlastní jména (tzv. *propia*). Dále uvádí, že mezi binomiály fungují různé druhy sémantických vztahů (opozice, synonymie, komplementárnost, konverze, implikace či alternativnost). Mezi tyto kolokační frazémy F. Čermák řadí například *bratři a sestry, jídlo a pití, kočka a myš, kost a kůže, peníze nebo život* (Čermák, 2007, s. 52).

2.3.2 Propoziční frazémy a idiomy

Rozdíl mezi propozičními a již zmíněnými kolokačními frazémy spočívá v počtu zúčastněných mluvčích, a tedy i počtu jejich promluv. Na základě toho je Čermák (2007, s. 52) rozděluje do dvou podskupin.

První podskupinou jsou tzv. *propoziční a polypropoziční frazémy a idiomy monosubjektové*. Frazémy propoziční monosubjektové, jak již z předpony „mono“ můžeme odvodit, Čermák (2007, s. 53) charakterizuje jako takové, které obsahují pouze jednu promluvu. Polypropoziční frazémy a idiomy monosubjektové naproti tomu musí obsahovat alespoň dvě promluvy. Termínem monosubjektové se rozumí, že oba dva tyto typy mají společného jediného mluvčího. Do první skupiny Čermák (2007, s. 53) řadí například *Ani kuře zadarmo nehrabe*, zatímco jako příklad náležící do skupiny druhé uvádí *Vrána k vráně sedá*.

Druhou podskupinou této třídy jsou tzv. *polypropoziční frazémy a idiomy intersubjektové*. Ty jsou tvořeny kombinací alespoň dvou promluv, a proto lze odvodit, že jsou přítomni alespoň dva rozdílní mluvčí. Jejich užívání velmi silně závisí na mezilidském styku, a proto jsou občas označovány jako kulturní idiomy (Čermák 2007, s. 59). Dále Čermák tuto podskupinu rozděluje dle svého užití na následující a uvádí tyto příklady:

- a) korelované pozdravy (A: *Na shledanou!* – B: *Na shledanou!*)
- b) zdvořilostní fráze (A: *Děkuji.* – B: *Není zač.*)
- c) kontaktní formule (A: *Jak se vede?* – B: *Děkuji, ujde to.*)
- d) žertovné (a jiné) reakce a repliky (A: *Proč?* – B: *Pro slepičí kvoč.*)
- e) intersubjektové anekdoty, hádanky atd.

K poslednímu typu (e), tj. *anekdotám. hádankám* apod. Čermák (2007, s. 60) doplňuje, že mohou být velmi rozsáhlé a je pak nutné rozhodnout, zda pro ně stále platí charakteristické rysy frazémů a idiomů, tj. ustálenost a anomálie.

2.3.3 Lexikální frazémy a idiomy

Poslední třídu Čermák (2007, s. 60) označuje jako *lexikální frazémy a idiomy*, které zařazuje, na základě svých komponentů, do roviny morfémové (tj. slovotvorné a flektivní). Svou funkcí je lze označit jako jednoslovné lexémy, které mají jedinou syntetickou formu. Obecně je však označuje jako nejspornější a také nejvíce zanedbávanou oblast frazeologie. Platí pro ně však stejné charakteristické rysy jako pro ostatní třídy frazémů a idiomů výše uvedené. Jako příklady uvádí F. Čermák frazémy *budižkničemu*, *každopádně*, *kratochvíle*, a nebo také prefixální deriváty sloves jako *nabýt* a *dobýt*.

2.4 Funkce frazémů a idiomů

Čermák (2007, s. 60) uvádí, že funkce frazémů a idiomů je v textu či slovním projevu dvojitá, a to formální a sémantická. Obecně pak charakterizuje funkci frazémů a idiomů jako funkci nominativní, tj. dána potřebou pojmenovat, a také strukturní, což znamená, že plní úlohu ve vyšší jednotce. Tyto dvě funkce však nejsou jediné, které frazémy a idiomy v textu plní.

Další takovou funkcí je funkce estetická (např. vtipná metafora), funkce ekonomická (frazém či idiom má krátkou formu a jeho doslovný opis, pokud nějaký existuje, bývá delší). Další funkci, kterou Čermák (2007, s. 51) zmiňuje je funkce evaluativní, protože užití většiny frazémů velmi často bývá právě pro výrazné hodnocení. Jako poslední Čermák (2007, s. 61) uvádí funkci metajazykovou, jejíž podstatou je zasahování do oblasti vlastního sdělení svým vlastním komentářem nebo opravou, jako například slovní spojení *jinými slovy; lépe řečeno* apod.

2.5 Klasifikace frazeologických jednotek podle Evy Mrhačové

Dalším autorem, který se zabývá problematikou frazeologie a idiomatiky, a zároveň konkrétně i zvířecí metaforou, je Eva Mrhačová. A proto bych ráda zmínila i její charakteristiku a klasifikaci. Na rozdíl od Františka Čermáka, který používá ve svých publikacích označení *frazém* a *idiom*, Mrhačová (1999, s. 3) tyto útvary označuje jednotným názvem *frazeologická jednotka* (FJ), kterou definuje následovně: „*formálně i obsahově ustálené, závazné, obrazné spojení slov (od spojení dvojčlenných až po mikrotexty) znakové povahy, mající složku sémanticko-funkční (idiomatickou) a výrazovou (v textu vystupuje jako frazém).*“

Mrhačová (1999, s. 3) dále definuje tuto frazeologickou jednotku jako pojmenování, k jejímž hlavním rysům a vlastnostem patří ustálenost, závaznost, do které zahrnuje jak významovou a formální vázanost, tak nerozložitelnost, lineárnost a v neposlední řadě vysokou míru lexikalizace. Jako další vlastnosti uvádí obraznost, příznačnou emocionalitu, expresivnost a také posun lexikálního významu. Posunem lexikálního významu rozumí, že význam určitého slovního spojení není totožný s významem jednotlivých slov, ze kterých je toto slovní spojení utvořeno. Vzniká tak zcela nový výraz s odlišným významem. Dále Mrhačová (1999, s. 3) dělí frazeologické jednotky také na ty, které mají své specifické formální a obsahové vlastnosti. Zde uvádí jako příklad rčení, pořekadla, lidové pranostiky a přísloví, u kterých je hlavním příznakem rýmovanost (*každý pes jiná ves; na Hromnice o hodinu více* apod.). *Přísloví*, Mrhačová dále odděluje od ostatních frazeologických jednotek na základě jejich vlastností. Uvádí zde například, že přísloví, mají jako charakteristický prvek to, že se používají za účelem ponaučení. Konstatuje však, že ne vždy je možné od sebe přísloví a další FJ, jako jsou *rčení* a *pořekadla*, oddělit, protože mezi nimi existuje opravdu tenká hranice, především tedy mezi pořekadly a příslovími, a proto se názory na jejich správné identifikování mezi lingvisty liší (Mrhačová 1999, s. 4).

Podtypem pořekadel, který Mrhačová (1999, s. 34) popisuje ve své knize, jsou tzv. lidové *pranostiky*. Tento typ lze považovat za okrajový typ pořekadel. Tento druh frazeologické jednotky se vyznačuje především svou rýmovostí. Stejně tak jako u ostatních, již výše zmíněných druhů FJ, tak i tato může být charakterizována jako ustálené slovní spojení, ve kterém se odráží lidská zkušenost, která byla nashromážděna za celá století a předávána z generace na generaci.

V souvislosti se zooapelativy pak Mrhačová (1999, s. 34) charakterizuje tuto FJ, jako slovní spojení, na kterých se projevuje vnímavost našich předků k přírodě, střídání ročních období či chování zvířat, které lidem předem naznačovalo další přírodní úkazy. Mrhačová uvádí hned několik příkladů těchto pranostik, které odpovídají každému měsíci v roce, ale tím pro nás pravděpodobně nejznámějším je *Na svatého Jiří vylézají z děr hadi a štíři*. Mrhačová však podotýká, že tento podtyp FJ se již v současnosti tolik nepoužívá, protože byl nahrazen již moderní předpovědí počasí a tyto pranostiky jsou již v dnešní době považovány jen za dochovanou lidovou moudrost a vnímány jen jako součást určité národní kultury (Mrhačová 1999, s. 34).

2.6 Španělská frazeologie

Protože je předmětem této diplomové práce překlad vybraných frazeologismů jednotek ze španělského jazyka do českého, je nutné udělat krátký úvod do disciplíny frazeologie a idiomatiky i ve španělském pojetí. Zde budu vycházet nejprve z obecné charakteristiky této disciplíny, kterou nabízí *Diccionario de la Real Academia Española (DRAE)*, ale především z publikací autorky Gloria Corpas Pastor, zejména tedy z knihy *Manual de fraseología española*, která bude sloužit jako stěžejní zdroj pro tuto část teoretické práce.

Španělská královská akademie (RAE) ve svém slovníku, *Diccionario de la Real Academia Española (DRAE)*, charakterizuje disciplínu frazeologie a idiomatiky jako: „conjunto de frases hechas, locuciones figuradas, metáforas y comparaciones fijadas, modismos y refranes, existentes en una lengua, en el uso individual o en el de algún grupo“. Český překlad pro tuto definici by zněl asi jako „soubor ustálených slovních spojení, obrazných vyjádření, ustálených metafor a přirovnání, idiomů a přísloví, které existují v daném jazyce, v rámci individuálního či kolektivního užívání“.

Terminologie užívaná pro označení základních jednotek frazeologie a idiomatiky se však ve španělské frazeologii poněkud liší od termínů, které užívá František Čermák (2007), a to *frazém* a *idiom*. Gloria Corpas Pastor (1996, s. 18) používá ve své publikaci označení *unidad fraseológica (UF)*, což by se dalo považovat jako ekvivalent označení, které užívá i Eva Mrhačová. Jako důvod tohoto výběru uvádí, že se jedná o označení, které je používáno i zbytek Evropy, a také se dříve používal na území bývalého SSSR a východní Evropy, což bylo území, kde se nejvíce problematikou frazeologických útvarů a systémů lingvisté zabývali (Corpas Pastor, 1996, s. 19). Vzhledem k tomu, že je termín „frazelogická jednotka“, používaný G. Corpas Pastor a zároveň Evou Mrhačovou, rozhodla jsem se toto označení pro dané lexikální jednotky v této diplomové práci používat i já, namísto pouhého termínu *frazém*, který předkládá František Čermák.

2.6.1 Charakteristika frazeologických jednotek

Corpas Pastor (1996, s. 20-31) charakterizuje frazeologické jednotky (unidades fraseológicas) jako lexikální jednotky, které jsou tvořeny nejméně dvěma slovy a pro něž charakteristickými rysy jsou frekvence, institucionalizace, stabilita, idiomatičnost, variabilita a stupňování.

2.6.1.1 Frekvence (frecuencia)

Jako první z typických vlastností frazeologických jednotek autorka uvádí frekvenci, kterou považuje za jednu z jejich nejvýznačnějších aspektů. Tuto vlastnost dále rozděluje na dva typy, a to **frekvenci spoluvýskytu** (frecuencia de coaparición) a **frekvenci užívání** (frecuencia de uso). Frekvence spoluvýskytu nám udává četnost společného výskytu komponentů, které tvoří frazeologickou jednotku. Říká nám, zdali je výskyt těchto komponentů v dané frazeologické jednotce častější či vyšší než, kdyby bylo tyto komponenty užity samostatně.

Druhý typ frekvence, tedy frekvenci užívání jako takového, pak můžeme brát jako důsledek frekvence spoluvýskytu těchto komponentů. Rozumí se tím, že čím častěji se dané spojení neboli daná kombinace komponentů používá, tím více příležitostí má a lehčí pro ni bude, aby se ustálilo jako ustálené slovní spojení (výraz), který budou rodilí mluvčí mít v paměti a užívat ho. S frekvencí je úzce spojena následující vlastnost, a to institucionalizace (Corpas Pastor, 1996, s. 21).

2.6.1.2 Institucionalizace (institucionalización)

Institucionalizace se někdy nazývá také jako reprodukovatelnost (reproducibilidad) frazeologické jednotky, protože se týká schopnosti mluvčích reprodukovat frazeologické jednotky, které jazyk tvoří. Zpravidla to bývá tak, že při diskursu mluvčí používají již vytvořené a zažitě kombinace a nevytvářejí vlastní originální kombinace slov. Jinými slovy, určitá jazyková komunita přijme určitý ustálený výraz a osvojí si jej. Tento výraz se pak stane součástí slovníku (Ruiz Gurillo, 1997, s. 29). Z toho vyplývá, že sami uživatelé konkrétního jazyka jsou ti, kteří institucionalizaci frazeologické jednotky podporují, protože tyto FJ jsou výsledkem opakování a užívání daného jazyka.

Pod pojem institucionalizace autorka (Corpas Pastor, 1996, s. 22-23) zahrnuje také fixaci (fijación) a sémantickou specializaci (especialización semántica), ačkoliv pro tyto dva pojmy upřednostňuje společný název estabilidad (stabilita), protože pod něj můžeme zahrnout jak institucionalizaci, tak i lexikalizaci.²³

2.6.1.3 Stabilita (estabilidad)

Stabilita, jinými slovy také fixace (fijación), pod kterou se rozumí vlastnost určitých výrazů či slovních spojení se reprodukovat v diskursu jako již existující, dříve vytvořené kombinace (Corpas Pastor, 1996, s. 23). Jak již bylo zmíněno, spolu s pojmem fixace jde ruku v ruce také sémantická specializace neboli lexikalizace. Tyto dva jevy jsou propojeny, protože když dochází k formální fixaci, dojde zároveň k sémantické změně. Tuto fixaci můžeme rozdělit na dva druhy, a to vnitřní fixace (fijación interna) a vnější fixace (fijación externa).

2.6.1.4 Idiomaticita (idiomaticidad)

Tento charakteristický rys se vztahuje k sémantické vlastnosti určitých frazeologických jednotek, u kterých nelze z izolování jednotlivých komponentů výrazu odvodit celkový význam. Ne ale všechny frazeologické jednotky jsou vždy idiomatické, ačkoliv je lze vykládat různými způsoby.

2.6.1.5 Variabilita (variación)

Na základě tohoto charakteristického rysu lze měřit míru pravidelnosti daného frazeologického systému. Jinými slovy, čím více variací, proměn a modifikací se vyskytuje ve frazeologickém systému určitého jazyka, tím je jeho systém pravidelnější (Corpas Pastor, 1996, s. 28).

2.6.1.6 Stupňování (gradación)

Pojem stupňování (gradación) byl podle Corpas Pastor (1996, s. 31) použit již několika lingvisty, aby podpořili svou vlastní klasifikaci frazeologických jednotek. Jinými slovy, slouží ke stanovení určité klasifikace daných frazeologických jednotek nezávisle na jejím jazyce.

²³ Pro pojem lexikalizace užívá jako synonymum pro již zmíněnou sémantickou specializaci Corpas Pastor (1996:25).

2.6.2 Klasifikace španělských frazeologických jednotek

Studium frazeologických jednotek poprvé započal ve španělské lingvistice Julio Casares v roce 1950. Ten klasifikuje frazeologické jednotky jako nevětné frazémy (locuciones) a větné frazeologické konstrukce (fórmulas pluriverbales), do kterých můžeme zařadit například rčení a pořekadla (Corpas Pastor, 1996, s. 33). Corpas Pastor používá obdobnou klasifikaci pro frazeologické jednotky jako J. Casares, s tím rozdílem, že Casaresem nazývané fórmulas pluriverbales nahrazuje tzv. enunciados fraseológicos a tuto klasifikaci doplňuje o ještě jedno další dělení, a to o kolokace (colocaciones).

Autorka ve své publikaci uvádí, mimo jiné, i klasifikace od dalších španělských lingvistů, kteří se touto tematikou zabývají. Mezi které patří například, již výše zmiňovaný J. Casares, E. Coseriu, H. Thun, A. Zuluaga, G. Haensch et al., Z. V. Carneado Moré y A.M. Tristán Pérez. Protože každý z těchto autorů nabízí svou vlastní klasifikaci a charakteristiku frazeologických jednotek, rozhodla jsem se pro účely této diplomové práce vycházet převážně z klasifikace G. Corpas Pastor, kterou navrhuje ve své publikaci *Manual de fraseología española (1997)*.

2.6.2.1 Locución

Do druhé sféry svého klasifikačního schéma řadí Corpas Pastor (1996, s. 88) tzv. locuciones (lokuce). Tento typ frazeologické jednotky autorka charakterizuje jako jednotky, které v jazyce netvoří celé výpovědi a obecně bývají větnými členy. Charakteristické vlastnosti, které je odlišují od ostatních volných slovních spojení, jsou jejich institucionalizace, syntakticko-sémantická stabilita a pojmenovací funkce. Především stabilita je důležitou vlastností této frazeologické jednotky, aby ji bylo možné odlišit od ostatních spojení. Z hlediska idiomatičnosti Corpas Pastor (1996, s. 119-120) rozděluje lokuce na zcela idiomatičné, částečně idiomatičné, kdy ne všechny elementy mají přenesený (obrazný) význam, anebo doslovné. Corpas Pastor (1996, s. 94-110) dále lokuce dělí na 7 dalších podtypů na základě jejich funkce: *nominales, adjetivales, adverbiales, verbales, prepositivas, conjuntivas y clausales*.

2.6.2.2 Enunciados fraseológicos (paremias)

Další typ frazeologické jednotky, které autorka (1997, s. 133) ve své klasifikaci používá, jsou tzv. enunciados fraseológicos. Corpas Pastor v publikaci uvádí definici od A. Zualuaga (1980: 192) která zní následovně: „(...) *enunciados fraseológicos funcionan, pues, como secuencias autónomas de habla, su enunciación se lleva a cabo en unidades de entonación distintas, en otras palabras, son unidades de comunicación mínimas.*“

Na rozdíl od lokucí a kolokací, lze tyto jednotky považovat již za úplně samostatné výpovědi, pomocí kterých se tvoří akt řeči. Tyto jednotky vykazují jak vnitřní, tak vnější fixaci. Autorka uvádí, že v porovnání s lokucemi, které jsou součástí jazykového systému, tyto jednotky jsou součástí řeči.

Dále se tyto frazeologické jednotky dělí do 2 podskupin, a to na *paremias* a *fórmulas rutinarias*. Parémie autorka charakterizuje jako prefabrikované prvky řeči, které jsou v kontextu představeny tak, jak jsou. Na rozdíl od lokucí, které se používají spíše v konkrétních situacích, parémie se používají spíše obecně. Nelze u nich provádět mnoho změn, až na několik výjimek. Autorka parémie rozděluje na 3 další typy, a to los *enunciados de valor específico, las citas a los refranes* (Corpas Pastor, 1996, s. 134).

Fórmulas rutinarias autorka popisuje jako frazeologické jednotky, které lze od předchozího typu, tedy parémií, odlišit tím, že postrádají textovou autonomii, protože jejich používání závisí na konkrétních komunikačních situacích (Corpas Pastor, 1996, s. 170). Jejich dělení je provedeno na základě pragmatických a sémantických kritérií na *fórmulas discursivas* a *fórmulas psico-sociales*. Obě dvě uvedené formule, jsou určitými již zapamatované a ritualizovanými konstrukcemi, jejichž použití, jak už bylo řečeno, závisí na určité komunikační situaci.

2.6.2.3 Colocación

Corpas Pastor (1996, s. 53) řadí kolokace do první sféry své klasifikace a charakterizuje je jako: „*unidades fraseológicas formadas por dos unidades léxicas en relación sintáctica, que no constituyen, por sí mismas, actos de habla ni enunciados; y que, debido a su fijación en la norma, presentan restricciones de combinación establecidas por el uso, generalmente de base semántica (...)*“.

To by se do českého jazyka dalo interpretovat jako frazeologické jednotky, tvořené dvěma lexikálními jednotkami, které jsou v syntaktickém vztahu, a které vystupují jako zcela volná syntagmata a jsou utvořena na základě určitých norem a pravidel (např. gramatických), která ale zároveň vykazují určitý stupeň kombinatorní restrikce či omezení, co se týče jejich používání (určitou interní fixací). Stejně jako lokuce, tak ani kolokace nepředstavují samy jako takové projev řeči. Na rozdíl od lokucí, se však kolokace považují za stabilní jednotky, prefabrikované kombinace v normě, nikoli v systému.

2.6.3 Ostatní pojmenování užívaná ve španělské terminologii

Jak již bylo zmíněno v úvodu do španělské frazeologie, existuje mnoho lingvistů, kteří se o disciplínu frazeologie a idiomatiky zajímají a nabízí tak ve svých publikacích své vlastní charakteristiky či klasifikace frazeologických jednotek, pro která užívají vlastní označení. A protože se tato terminologická označení mezi autory většinou neshodují, a v klasifikaci od G. Corpas Pastor, která byla popsána v předchozí kapitole, jsme si uvedli pouze tři druhy těchto označení frazeologické jednotky, rozhodla jsem se zmínit ještě další označení, která se mezi španělskými lingvisty používají pro označení různých frazeologických jednotek.

2.6.3.1 Refrán

Jeden z termínů, který se velmi často ve španělské terminologii objevuje je *refrán*. Pro toto pojmenování máme v české frazeologii výraz přísloví nebo pořekadlo. Tento výraz je tvořen několika slovy, která nelze mezi sebou libovolně přesouvat, měnit, ani zároveň nová slova do výrazu přidávat. Vzhledem k tomu, že je výraz zcela autonomní, může sám o sobě fungovat jako celá věta. Charakteristické je pro tento výraz také to, že shrnuje alespoň dvě určité myšlenky, pro které je typický rým, aliterace či paralelismus. Obvykle se tyto výrazy používají za účelem morálního ponaučení. Jako příklad Casares uvádí „*A quien madruga, Dios ayuda*“ (Corpas Pastor, 1996, s. 35).

2.6.3.2 Frase proverbial/frase hecha

Dalším termínem, který se ve španělské terminologii používá je *frase proverbial* a *frase hecha*. Frase proverbial je podle J. Casarese (1950, s. 150) definována jako samostatná lexikální jednotka, kterou můžeme odlišit od lokuce tím, že ji nelze považovat jako větný člen, ale funguje jako věta hlavní. Obecně tyto dvě terminologická označení do sebe zahrnují všechny jednotky, u kterých nelze snad určit, zdali jsou rčení nebo lokuce. Casares uvádí jako příklad těchto jednotek „*Que te crees tu eso*“ (Casares, 1950, s. 190; Corpas Pastor 1996, s. 35).

3 ZVÍŘECÍ METAFORA

Mrhačová (1999, s. 4) vysvětluje, že frazeologické jednotky, které jsou v našem jazyce známé, vznikly z lidské zkušenosti a díky lidové tradici jsou i nadále udržované a používány. Jedno z nejvíce používaných témat jak v české, tak i v cizojazyčné, frazeologii bylo vždy pojmenování zvířat, které Mrhačová ve své knize nazývá jako *zoapelativa*. Dále také uvádí, že druhé nejvíce používané téma byly názvy lidského těla. Pro účely této diplomové práce se však budeme zabývat pouze prvním tematickým celkem, tedy názvy zvířat.

Názvy zvířat se ve frazeologii nejčastěji používají v přirovnáních, ve kterých zastávají funkci *komparativa*. Slouží především k přirovnání vlastností, stavů a činností a ve většině případech jsou tato přirovnání vyjádřena pomocí adjektiv a sloves (Mrhačová, 1999, s. 12). Toto velké množství přirovnání lidských vlastností a činností ke zvířecím, které se nám za pomoci lidové tradice zachovalo a používá se dodnes, je výsledkem toho, že člověk po celá století zvířata pozoroval, porovnával a hledal v nich podobnosti s vlastnostmi a chováním lidí. Tato přirovnání se pak začala používat za účelem oživení určitého slovního projevu a udělat ho tak více dramatičtější a emocionálnější (Mrhačová, 1999, s. 13).

3.1 Ustálená přirovnání

Mrhačová tato ustálená přirovnání dělí na několik skupin, v závislosti na tom, či vznikla z obecné znalosti lidí, nebo ta, která vznikla na základě analogie a jsou pojmenována jako přirovnání s motivací skrytou. Mezi ta se skrytou motivací, Mrhačová řadí například přirovnání *ožralý jako prase*. Je zcela zřejmé, že prase jako zvíře být ožralé nemůže, ale člověk, který ožralý je, bývá v podvědomí lidí zafixovaný jako špinavý či povalující se po zemi, jako dělá právě prase. A proto bylo zde elipticky odvozeno toto přirovnání.

Další podskupinou ustálených přirovnání, jsou všeobecná přirovnání. Ta jsou založena na obecné znalosti či obecně známém faktu. Mrhačová (1999, s. 13) uvádí jako příklad přirovnání *slepý jako krtek*. Tím, že je všeobecně známým faktem to, že krteci mají zakrnělý znak, a lze tedy přímo odvodit, jak toto přirovnání vzniklo.

Posledním typem ustálených přirovnání, které Mrhačová v knize uvádí, je tzv. nepravá komparace. U tohoto typu se pak ke komparaci využívají zejména dva určité názvy zvířat, a to *pes* a *prase*. V tomto případě se však nejedná o přirovnání k těmto zvířatům jako takovým, ale pouze o expresivní vyjádření vysoké míry určité negativní

vlastnosti či stavu. Tyto dva názvy zvířat lze mezi sebou libovolně kombinovat a zaměňovat. Například lze říci *zvědavý jako prase*, ale také *zvědavý jako pes*, význam těchto přirovnání se nezmění (Mrhačová, 1999, s. 13). Mrhačová (1999, s. 25) podotýká, že tvoření nových ustálených přirovnání je však v jazyce stále živým a produktivním procesem a během slovního projevu stále vznikají nová přirovnání, která doposud nejsou nikde registrována. Existují i případy, kdy jsou stará či zapomenutá přirovnání pouze zaktualizována a oživena. Straková (1994, s. 87) také uvádí, že frazémy díky své dynamické povaze velmi rychle zevšedňují a jsou neustále nahrazovány novými.

3.2 Ustálené charakteristiky

Názvy zvířat, či odborně zoopelativa, se používají nejen k přirovnání vlastností, činností a stavů k vlastnostem lidským, ale také pro charakteristiku osob. Tyto frazeologické jednotky se používají pro popis typických lidských vlastností, které se vyskytují v kontextu se zvířaty. Jako příklad Mrhačová (1999, s. 25) uvádí spojení „*To je ale hovado! To je ale husa! To je ale dobytek!*“. Pro tyto typy frazeologických jednotek je především příznačný vysoký stupeň obraznosti a expresivity. Své využití pak nacházejí především ve slovním projevu, a proto je jejich dalším charakteristickým znakem intonace.

4 PŘEKLAD FRAZEOLOGICKÝCH JEDNOTEK

4.1 Problémy při překladu frazeologických jednotek

Správný překlad frazeologických a idiomatických jednotek do cizího jazyka může být ve velkém množství případů oříškem i pro profesionální překladatele. Jednou z největších chyb při překladu frazeologické jednotky bývá pokus o doslovný překlad. Ne u všech frazémů či idiomů lze doslovný překlad aplikovat, protože ne vždy musí tento překlad odpovídat frazému v originálním zdrojovém jazyce, především tedy jeho skrytému významu. Zejména tedy mezi jazyky, jako jsou jazyk český a španělský, které jsou od sebe jak zeměpisně tak jazykové poměrně vzdáleny, je přirozené, že ustálená slovní spojení, metafory, přísloví a další frazeologické útvary, nebude pokaždé možné vyjádřit doslovným překladem (Doubek, 1961, s. 3).

Straková (1994, s. 85-86) uvádí, že překládání frazeologismů není ani tak o samotném překladu, ale spíše o to dosazování a substituci toho, co se v konkrétní situaci a konkrétním jazyce používá. Toto tzv. „nahrazení“ se v teorii označuje jako *situační ekvivalent*. V praxi to znamená, že frazeologický celek je nahrazen celkem jiným, který je situačně a výskytově adekvátní. Straková (1994, s. 88) nazývá frazeologismy jako určité „koření jazyka“, a proto není vždy tak snadné přenést je do jiného jazyka. Překladatel sám musí nejdříve vybranému frazému rozhodnout, zdali se jedná pouze o pojení několika slov, či o ustálené slovní spojení, tedy frazeologismus. V tomto případě nelze použít mechanický doslovný překlad (Chlebda, 2014, s. 12). Dalším krokem je porozumění a pochopení význam daného frazeologismu a na základě toho musí překladatel uvážit, či frazém přeloží pomocí opisu, kompenzace, či výraz dotvoří (Straková, 1994, s. 88).

Vlachov a Florin (1980, s. 183) jsou toho názoru, že při překladu frazeologismů bychom se měli snažit o jejich přeložení dalším frazeologismem. Ne vždy je to ale možné. Na základě toho uvádí tři situace, které mohou při překladu frazeologismů nastat:

- a) frazeologismus lze do cílového jazyka přeložit ekvivalentem
- b) frazeologismus lze do cílového jazyka přeložit stejným nebo jiným ekvivalentem (s určitými odchylkami od přesného překladu)
- c) frazeologismus v cílovém jazyce nemá ekvivalent, a proto se do cílového jazyka překládá pomocí nefrazeologických prostředků (lexikální překlad, kalkování, popisný překlad) (Vlachov a Florin, 1980, s. 193-196).

4.2 Postup při překladu frazeologických jednotek

Jak při překladu frazeologických jednotek, tak při překladu jako takovém, je nejdůležitější, aby překladatel ovládal jazyk zdrojový a tudíž byl schopen pochopit správný význam daného frazeologismu, a zároveň byl schopen vyhledat ekvivalent či korespondující výraz v jazyce cílovém (Sevilla Muñoz, 1997, s. 431). Jak již bylo řečeno, ne vždy ale všechny frazeologismy lze vyjádřit ekvivalentem či podobným výrazem, a proto musí být překladatel schopný najít určitou techniku, jak tato slovní spojení správně do cílového jazyka převést.

Corpas Pastor (2003, s. 281) vymezuje čtyři kroky, podle kterých se při překladu frazeologismů postupuje:

- a) identifikace frazeologické jednotky
- b) interpretace frazeologické jednotky v kontextu
- c) vyhledání korespondujícího výrazu na úrovni lexikální
- d) stanovení korespondujícího výrazu na úrovni textové

4.2.1 Míra ekvivalence

Ačkoliv tyto kroky slouží jako určitý základ pro překlad FJ, záleží také na přístupu překladatele, jeho schopnostech, a v neposlední řadě také na míře ekvivalence mezi zdrojovým a cílovým jazykem. Tato míra ekvivalence může být podle Corpas Pastor (2003, s. 281) buď úplná/absolutní (*equivalencia plena*), částečná (*equivalencia parcial*), anebo nulová či neexistující (*ausencia de equivalencia*).

4.2.1.1. Úplná (absolutní) ekvivalence

Úplné ekvivalenty jsou takové, které sdílejí denotativní a konotativní význam, metaforický základ, distribuci a frekvenci užívání. Mají také stejné konvenční implikatury, stejný pragmatický význam a podobné konotace. Tento druh ekvivalence velmi vzácný proto, že se vyskytuje v případě tzv. evropeismů. Jako příklad uvádí Corpas Pastor (2000, s. 490): *Todos los caminos llevan a Roma* (All roads lead to Rome, Všechny cesty vedou do Říma), Dále ještě v případě kalků, pojmenovávacích frazeologických jednotek a některých terminologických obrátů (Corpas Pastor, 2000, s. 491). Co se týče překladu,

u tohoto typu ekvivalentů je velmi jednoduchý. Frazeologické jednotky jsou pouze nahrazeny stejným ekvivalentem cílového jazyka.

4.2.1.2. Částečná ekvivalence

Částečná ekvivalence se vyskytuje v případech, kdy frazeologické jednotky sdílejí metaforický základ a jsou shodné po sémantické stránce. Komponenty a syntax daných frazeologických jednotek však bývají pozměněny. V některých případech může existovat i více ekvivalentů pro určitou frazeologickou jednotku. V těchto případech se jedná o tzv. rozdíl v distribuci a frekvenci v jednom z uvedených jazyků (Corpas Pastor, 2003, s. 281-283).

4.2.1.3. Neexistující ekvivalence

Jak nám již název napovídá, tento typ ekvivalence znamená, že daná frazeologická jednotka nemá svůj ekvivalentní výraz v jiném jazyce. Jsou to především takové jednotky, ve kterých se odráží určitá socio-kulturní realita, kterou nelze vyjádřit v kultuře cílové (Corpas Pastor, 2003, s. 283).

Tato tři výše uvedená dělení stupně ekvivalence, navrhnuta Corpas Pastor (2000, s. 491) se podobají dělení, které nabízí V. K. Mokijenko et al (1995), který ale schéma doplňuje o další 2 typy ekvivalence. Spolu s Corpas Pastor se shodují v prvních dvou, tedy ekvivalenci absolutní a částečné. Dále však Mokijenko a Stěpanova (1995, s. 27-28) vymezují tzv. **relativní ekvivalenty**, které charakterizují jako formálně i sémanticky shodné. Vyskytuje se zde ale určitá záměna obraznosti výrazu.

Jako další typ, které autoři ve svém dělení doplňují, jsou tzv. **analogické frazeologismy**. Tento druh frazeologismů je shodný po stránce sémantické a také na rovině stylistické. Jednoduše lze říci, že tyto frazeologismy mají stejný význam v obou jazycích, ale jednotlivé komponenty daného frazeologismu se v obou případech liší. Z formálního hlediska tyto frazeologismy mohou být stejné, ale zároveň zcela odlišné. Na rozdíl však od předchozího typu, je obraznost těchto frazeologismů v obou případech odlišná (Cuadros, 2005, s. 1061).

Posledním typem je ekvivalence tzv. **nulová**, která už opět odpovídá dělení od Corpas Pastor. Mokienko a Stěpanova tento typ nazývají jako frazeologismy bez ekvivalentu, které jsou prakticky nepřeložitelné, protože jsou úzce spjaty s kulturou určitého národa. U tohoto typu ekvivalence se pak provádí překlad pomocí

nefrazeologických prostředků, např. lexikální překlad, kalkování, popisný překlad, který uvádí Vlachov a Florin (1980, s. 193-196) v jejich schéma situací, které mohou nastat.

Mimo jiné, lze vyčlenit ještě jeden druh ekvivalence frazeologických jednotek, který navrhuje Cuadros (2005, s. 1064) a nazývá ho tzv. **pseudoekvivalencí** (pseudo-equivalencia). Tento typ charakterizuje jako výrazy, které mají shodnou strukturu i komponenty, ale významově se od sebe liší. Ve španělském jazyce se tento jev označuje jako „falsos amigos“. Při překladu těchto zrádných výrazů často dochází k chybám, které mohou být někdy i komické.

PRAKTICKÁ ČÁST

V první části této diplomové práce, tj. části teoretické, byla představena teorie strojového překladu, frazeologie a její klasifikace a také úvod do překladu frazeologických jednotek. Zároveň byly zvoleny online překladače, se kterými budeme pracovat v praktické části.

Tato část práce se věnuje již samotnému překladu vybraných lexikálních jednotek, v tomto případě frazeologických jednotek obsahujících názvy zvířat. Pro tyto účely budeme pracovat s nástroji strojového překladu, které byly zvoleny v teoretické části, a to Google Translate, DeepL, MyMemory a Bing Microsoft Translator. Nejprve budou představeny vybrané frazeologické jednotky ve španělském jazyce spolu s jejich ekvivalentem v jazyce českém. Na základě toho, budou frazeologické jednotky rozděleny do několika skupin podle míry ekvivalence (viz kapitola 4.2.1) mezi zdrojovým jazykem (španělština) a cílovým jazykem (čeština). Lze říci, že určité skupiny budou vykazovat lepší správnost překladu nástroji strojového překladu než jiné.

Například u frazeologických jednotek, které řadíme do skupiny absolutní ekvivalence, se předpokládá, že překlad nástroji strojového překladu bude správný. U skupiny částečných ekvivalentů, lze také od strojového překladu očekávat určitou úspěšnost, vzhledem k tomu, že se částečně shodují jak ve zdrojovém, tak v cílovém jazyce a liší se pouze v určitém aspektu.

U frazeologických jednotek, které spadají pod skupinu relativní ekvivalence, můžeme očekávat již podstatně nižší míru správnosti překladu. Vzhledem k tomu, že se tyto jednotky částečně liší v obraznosti, předpokládám se, že online překladače budou v některých případech vykazovat nepřesný překlad.

Problém nastává u skupiny analogických ekvivalentů, které se shodují pouze funkčně. Zde se předpokládá, že překlad do cílového jazyka bude ve většině případů doslovný, a tudíž z něj nebude možné odvodit správný přenesený význam frazeologické jednotky.

U frazeologických jednotek, pro které v cílovém jazyce neexistuje žádný ekvivalent, bude nutno provést překlad také doslovný, a nebude proto možné z něj odvodit správný význam dané frazeologické jednotky.

Vybrané frazeologické jednotky budou, pro zajištění lepší správnosti překladu, vyhledány v širším kontextu v jazykových korpusech. Vyhledané kontextualizované

jednotky poté budou překládány jednotlivými online překladači a pro větší přehlednost budou výsledky jednotlivých překladů vyobrazeny v tabulkách.

V druhé části praktické části bude vyhodnocena správnost překladů vybraných lexikálních jednotek jednotlivými online překladači. A na závěr bude zhodnocena celková úspěšnost překladů na základě stanovené míry ekvivalence mezi zdrojovým a cílovým jazykem.

5 VYBRANÉ FRAZEOLOGICKÉ JEDNOTKY

5.1 Zdroje

Samotné frazeologické jednotky byly získány především ze slovníku *Diccionario de refranes, dichos y proverbios* (2016) od španělského autora Luise Juncedy, v jehož části se autor věnuje právě animalistickým frazeologickým jednotkám. Další zdroj, který byl pro výběr frazeologismů použit, byla publikace od Jiřího Doubka – *Stručná česko-španělská frazeologie* (1961). Pro dosažení co nejrelevantnějšího překladu bude dalším krokem vyhledání vybraných frazeologických jednotek v kontextu v jazykových korpusech. Korpusy zvolené pro tyto účely budou dva, a to *Český národní korpus*²⁴ a španělský *Corpus de Referencia del Español actual* (CREA)²⁵. Některé frazeologické jednotky však bylo obtížné nalézt v uvedených korpusech, a proto byly získány z jiných kontextuálních slovníků. České ekvivalenty jednotlivých frazeologických jednotek jsem získala také z již zmíněné publikace *Stručná česko-španělská frazeologie* (1961). Dále také z publikace *Názvy zvířat v české frazeologii a idiomatice* od Evy Mrhačové (1999), či z publikace *Španělské idiomy (Modismos Españoles)* od Eugene Savaiana a Lynn. W. Wingeta (2009). Ne však všechny použité španělské frazeologické jednotky mají přesný ekvivalent v českém jazyce. V těchto případech jsem se rozhodla popsat význam dané frazeologické jednotky vlastními slovy.

²⁴ Portál | Český národní korpus. *Portál | Český národní korpus* [online]. Dostupné z: <https://korpus.cz/>

²⁵ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [21.11.2022]

5.2 Výběr frazeologických jednotek

Jak již bylo zmíněno v úvodu, vybrané frazeologické jednotky ve španělském jazyce lze vyjádřit mnoha způsoby i v jazyce českém, ačkoliv ne vždy pro ně existuje přesný ekvivalent. Vše záleží na míře jejich ekvivalence při překladu. Některé jednotky lze v českém jazyce vyjádřit za pomoci jiné překladatelské strategie, a to například za pomoci substituce určitého komponentu ve spojení, či doslovného překladu, tzv. kalku. Jak již bylo řečeno, důležitým znakem FJ je její obraznost, kterou není možné vždy vyjádřit pouze doslovným překladem, a proto musí překladatel zvolit volný překlad spojení tak, aby zůstal zachován jeho smysl.

Nyní budou představeny frazeologické jednotky, které byly pro účely této diplomové práce zvoleny. Zároveň bude uveden i jejich český ekvivalent. Tyto jednotky budou dále rozděleny do několika skupin, na základě jejich míry ekvivalence ve zdrojovém a v cílovém jazyce (viz kapitola 4.2.1). Rozhodla jsem se skupinu absolutních a částečných ekvivalentů spojit do jedné, vzhledem k tomu, že se v každé z nich nevyskytuje tolik příkladů, a zároveň, se od sebe tolik neliší.

5.3 Absolutní či částečná ekvivalence

Jak již bylo popsáno v kapitolách 4.2.1.1. a 4.2.1.2., do skupiny absolutních ekvivalentů patří takové frazeologické jednotky, pro které se v cílovém jazyce vyskytuje přesný ekvivalent. Částečné ekvivalenty jsou pak takové, které sdílejí stejný metaforický základ a jsou sémanticky shodné, liší se ale ve struktuře či počtem komponentů ve spojení.

Frazeologická jednotka	
Španělský jazyk	Český jazyk
A caballo regalado, no le mires los dientes	Darovému koni na zuby nekoukej
Coger el toro por los cuernos	Chytit býka za rohy
Como el pez en el agua	Jako ryba ve vodě
Cuando el gato no está, los ratones bailan	Když kocour není doma, myši mají pré
Más pobre que una rata	Chudý jako kostelní myš
Perro ladrador, poco mordedor	Pes, který štěká, nekouše

Tener ojos/vista de lince	Mít oči jako rys
Tiempo de perros	Psí čas
Un lobo con piel de cordero	Vlk v rouše berančím
Vida de perros	Psí život

5.3.1. Relativní ekvivalence

U frazeologických jednotek, které řadíme do skupiny relativní ekvivalence se vyskytuje určitá záměna obraznosti výrazu, jinak jsou výrazy formálně i sémanticky shodné (viz kapitola 4.2.1.3).

Frazeologická jednotka	
Španělský jazyk	Český jazyk
A paso de tortuga	Hlemýždím tempem
Cazar moscas	Chytat lelky
Como un elefante en una cacharrería	Jako slon v porcelánu
De noche, todos los gatos son pardos	V noci je každá kráva černá
Echar margaritas a los cerdos	Házet perly sviním
Estar como gallina en corral ajeno	Jako ryba na suchu
Estar como una vaca (foca)	Být tlustý jako prase
Haber gato encerrado	Být zakopaný pes
Más vale pájaro en mano que ciento volando	Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše
Matar dos pájaros de un tiro	Zabít dvě mouchy jednou ranou
Ponerse la piel de gallina	Mít husí kůži
Sin una perra gorda	Být bez peněz (koruny)
Trabajar como un burro	Dřít jako mezek

5.3.2. Analogická ekvivalence

Analogické ekvivalenty jsou takové, které se shodují po stránce sémantické a také na rovině stylistické. Mají stejný význam v obou jazycích, ale jednotlivé komponenty daného frazeologismu se v obou případech liší (viz kapitola 4.2.1.4).

Frazeologická jednotka	
Španělský jazyk	Český jazyk
A cada cerdo le llega su San Martín	Na každou svini se vaří voda
A otro perro con este hueso!	Povídali, že mu hráli/To vykládej holubům na střeše
A toro pasado, todos somos Manolete	Po bitvě je každý generál
Cada oveja con su pareja	Vrána k vráně sedá
Dar gato por liebre	Kupovat zajíce v pytli
Defenderse como gato panza arriba	Bránit se zuby nehty
El perro del hortelano	Sedí na tom jako žába na kameni
En boca cerrada, no entran moscas	Mluvíti stříbro, mlčeti zlato
En menos que canta un gallo	Než bys řekl švec
Épocas de vacas gordas/flacas	Období hojnosti a strádání
Estar pez (en algo)	Nemít o ničem ani páru
Los mismos perros con distintos collares	Z bláta do louže
Meterse en la boca del lobo	Vlézt do jámy lvové
No oírse el vuelo de una mosca	Ticho jako v hrobě
No ve tres en un burro	Slepý jako patrona
Parecer una mosquita muerta	Tichá voda, břehy mele
Ratón de la biblioteca	Knihomol
Tener pájaros en la cabeza	Strašit někomu ve věži

5.3.3. Nulová ekvivalence

A jako poslední, skupina nulových ekvivalentů, tzv. bezekvivalentních, obsahuje frazeologické jednotky, pro které v daném jazyce neexistuje a používá se proto pro jejich překlad pomocí nefrazeologických prostředků, např. lexikální překlad, kalk, popisný překlad apod. (viz kapitola 4.2.1.5.)

Frazeologická jednotka	
Španělský jazyk	Český jazyk
A burro muerto, cebada al rabo	S křížkem po funuse/Pozdě bycha honit
Atar los perros con longanizas	Být bohatý/nevědět co s penězy
Buscarle tres pies al gato	Ztěžovat něco
Levantar la liebre	Vyzvonit něco/prozradit tajemství
Llevarse el gato al agua	Zvítězit/vyhrát
Poner a alguien a los pies de los caballos	Nechat někoho na holičkách
Ponerle el cascabel al gato	Pustit se do riskantního podniku

6 KONTRASTIVNÍ ANALÝZA

6.1 Způsoby hodnocení překladu vybraných frazeologických jednotek

Nyní již přistupujeme k samotnému překladu frazeologických jednotek vybranými nástroji strojového překladu. Nejprve budu hodnotit jednotlivé překlady každé frazeologické jednotky zvlášť, a na konci budou, pro větší přehlednost a orientaci, všechny překlady vyobrazeny v jedné tabulce. Rozhodla jsem vytvořit pro tyto účely vlastní způsob hodnocení.

Zelenou barvou budou zvýrazněny takové překlady, kdy byla zachována sémantika, formálnost a význam, jinými slovy, úplně se shodují s ekvivalentem v českém jazyce.

Oranžovou barvou budou zvýrazněny ty překlady, kdy překladač nedokázal poskytnout ekvivalent používaný v českém jazyce, ale pozměnil například jeden komponent či došlo k posunu struktury daného výrazu, ale význam frazeologické jednotky stále zůstal zachován či ho lze z překladu odvodit.

Červenou barvou pak budou vyznačeny ty překlady, se kterými si překladače vůbec nedokázaly poradit. Na závěr bude úspěšnost překladu jednotlivých překladačů vyjádřena pomocí grafů. Nejprve bude vyhodnocena každá skupina ekvivalentů zvlášť a poté celková úspěšnost jednotlivých překladačů.

6.2 Překlad absolutních či částečných ekvivalentů

1) A caballo regalado, no le mires los dientes (el dentado)

Kontext: „Personalmente, creo que el servicio está bastante bien aunque a veces no le da la gana de funcionar en mi ordenador pero **a caballo regalado no le mires el dentado.**“²⁶

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A caballo regalado, no le mires los dientes (el dentado)</i>	<i>na zoubek dárkovému koni nekoukej</i>	<i>darovanému koni na zuby nekoukej</i>	<i>na koni se nedívám na zuby</i>	<i>na zoubek dárkovému koni nekoukej</i>	<i>Darovanému koni na zuby nekoukej</i>

Ačkoliv se předpokládá, že překlad frazeologických jednotek, které mají v cílovém jazyce absolutní ekvivalent by neměl zpravidla vykazovat chybovost a posuny, z tabulky můžeme vidět, že přesného ekvivalentu cílového jazyka dosáhl jen překladač DeepL Translator. Překlady, provedené nástroji Google translate a MyMemory se však také přibližují struktuře českého ekvivalentu, významově jsou totožné. Proto je lze považovat za částečně správné. Pouze překladač Bing Microsoft Translator translator vykázal při překladu největší posun a s překladem, tak aby byl zachován význam této frazeologické jednotky, si neporadil.

²⁶ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / a, caballo, regalado (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 19.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=1&q=~sS6SuU4mykWk

2) Coger el toro por los cuernos

Kontext: „Ningún político en este país tiene el valor de *coger el toro por los cuernos* y afrontar la realidad.“²⁷

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Coger el toro por los cuernos</i>	<i>vzít býka za rohy</i>	<i>chytit býka za rohy</i>	<i>vzít býka za rohy</i>	<i>vzít býka za rohy</i>	<i>Chytit býka za rohy</i>

Zde si všechny překladače poradily s překladem dané frazeologické jednotky dobře a nabízí překlad v českém jazyce, který je shodný jak svou strukturou, zejména tedy DeepL Translator, ale ani překlad ostatních překladačů nelze považovat za velký posun, protože sloveso „vzít“ se dá považovat za synonymní ke slovu „chytit“. Navíc, ačkoliv se spíše používá spojení „*chytit býka za rohy*“, někteří lidé místo slova chytit používají právě sloveso vzít. Hodnotím tedy všechny tyto překlady jako správné.

²⁷ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / coger, el, toro (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=2&q=~by080YgSwWsl

3) Como el pez en el agua (Como abeja en flor)

Kontext: „Me muevo por sus calles *como el pez en el agua* y no me siento “extranjero” a pesar del aspecto que me diferencia del común denominador de los suecos.“²⁸

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Como el pez en el agua</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>Jako ryba ve vodě</i>

Další ze skupiny frazeologických jednotek, pro které v cílovém jazyce existuje totožný ekvivalent, je „*como el pez en el agua*“ – „*jako ryba ve vodě*“, který se používá ve významu cítit se přirozeně, ve svém přirozeném prostředí, neboli „být ve svém živlu“. U překladu tohoto přirovnání nevznikl ani u jednoho z nástrojů strojového překladu významový či jiný posun, a všechny vykázaly správný výsledek.

²⁸ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / Como, el, pez, en, el, agua (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~bUcUUUaekCES

4) Cuando el gato no está, los ratones bailan

Kontext: *¿Cómo no hay nadie? Falta una hora para abrir y no hay nadie. ¿No ves? El gato no está, y los ratones bailan.*²⁹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Quando el gato no está, los ratones bailan</i>	<i>Kočka tam není a myši tančí</i>	<i>Kočka tu není a myši tančí</i>	<i>Kočka je pryč a myši tančí</i>	<i>Kočka tam není a myši tančí</i>	<i>Když kocour není doma, myši mají pré</i>

U překladu frazeologismů, které mají v cílovém jazyce částečný ekvivalent se předpokládá určitý posun na rovině formální. Jak již bylo řečeno, většinou bývá zaměněn nebo poupraven určitý komponent. Překlady, které vykázaly jednotlivé překladače sice nepoužily správný ekvivalent cílového jazyka, ale provedly doslovný překlad, nicméně, myslím si, že ačkoliv došlo k jistému posunu, význam frazeologické jednotky lze stále odvodit. Hodnotím tedy tyto překlady jako částečně správné.

²⁹ Real Academia Española. Banco de datos del Español. *Documento movido* [online]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll?visualizar?tipo1=5&tipo2=0&iniItem=0&ordenar1=0&ordenar2=0&FID=121122\021\C000O12112022210034265.1008.1004&desc={B}+{I}+los+ratones+bailan{I},+en+todos+los+medios,+en+{I}CREA+{I}+{B}{BR}&marcas=0>

5) Más pobre que una rata

Kontext: „Me olvidé el bolso en una tiendita y un niño *más pobre que una rata* que había aprendido a hablar español a fuerza de oírsele hablar a los turistas , vino sin aliento a devolverme mi bolso con una sonrisa en la cara.“³⁰

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Más pobre que una rata</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>Chudý jako kostelní myš</i>

Vybrané online překladače vykazaly při překladu této frazeologické jednotky doslovný překlad. V českém jazyce pro toto přirovnání používáme ekvivalent „*Chudý jako kostelní myš*“, který se oproti španělskému liší do počtu komponentů, a zároveň české přirovnání vykazuje i vyšší stupeň komparace. Důležitým komponentem je v českém přirovnání právě přídavné jméno „*kostelní*“ na základě kterého víme, že člověk, o kterém toto přirovnání hovoří je velmi chudý. Kostelní myš je zpravidla chudší než ostatní myši, které žijí například na poli a mají tak snadný přístup k potravě. Ačkoliv toto přídavné jméno nebylo v překladu vyjádřeno, myslím si, že překlad lze hodnotit jako částečně správný, protože z něj stále lze odvodit význam dané frazeologické jednotky.

³⁰ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / más, pobre, que (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=4&q=~R4WEwyw8w8Qe

6) Perro ladrador, poco mordedor

Kontext: „*Silvia contesta: “Sí, pero se comporta así por el estrés del trabajo, es una buena persona. Cuando tienes algún problema siempre intenta ayudarte a solucionarlo. Ya sabes que **perro ladrador, poco mordedor**”.*“³¹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Perro ladrador, poco mordedor</i>	<i>(...) jaký pes štěká, malý kousač</i>	<i>(...) štěkající pes moc nekouše</i>	<i>(...) toho štěkajícího psa, trochu kousajícího</i>	<i>(...) jaký pes štěká, malý kousač</i>	<i>Pes, který štěká, nekouše</i>

U překladu této frazeologické jednotky došlo u většiny překladačů k určitému posunu na rovině formální i významové. Nejlépe danou FJ přeložil DeepL Translator. Překladače Google a MyMemory vykázaly stejný překlad, který ačkoliv není správným ekvivalentem frazeologismu v cílovém jazyce, lze z něj význam pochopit. Spojení ale působí v cílovém jazyce nepřirozeně. Největší významový posun vykázal překladač Bing Microsoft Translator, kdy při překladu nebyla zachována obraznost a nelze tak z něj odvodit správný význam této FJ.

³¹ Perro ladrador, poco mordedor – Spanish idioms EP206 – SpanishPodcast. *SpanishPodcast – Learn spanish with our free online podcast* [online]. Copyright © [cit. 17.11.2022]. Dostupné z: <https://www.spanishpodcast.net/perro-ladrador/>

7) Tener ojos/tener vista de lince

Kontext: „Bueno si *tenéis la vista de lince* o cogéis una lupa si que se ve , pero como la mayoría que viene a casa y se fija en estas cosas ya no ven bien de cerca , pues no creo que se den cuenta del trocito de cinta.“³²

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Tener vista de lince</i>	<i>ostrý zrak</i>	<i>orlí oči</i>	<i>bystrý zrak</i>	<i>ryší zrak</i>	<i>Oči jako rys</i>

U překladu tohoto přirovnání každý z překladačů nabídl jiný překlad. Nejblíže českému ekvivalentu byl překladač MyMemory, který nabízí překlad „ryší zrak“. Lze však říci, že ani Google translate není významově daleko od českého ekvivalentu, ačkoliv překlad „ostrý zrak“ nepůsobí v českém jazyce tak přirozeně. Překlad, který nabízí Bing Microsoft Translator , není dle mého názoru správně, ačkoliv na první pohled tak může působit. Přídavné jméno „bystrý“ se ale nepoužívá ve spojení se slovem „zrak“, ale například „bystrý jako rys“. Překlad od DeepL Translator vykazuje největší významový posun.

Jak již bylo zmíněno při charakteristice jednotlivých překladačů v teoretické části práce, překladače fungují na bázi tzv. *bridge language*, která nejprve daný výraz přeloží do anglického jazyka, jakožto jazyka nejvíce využívaného ,a až poté z anglického jazyka do konkrétního cílového jazyka. V anglickém jazyce existuje spojení „eagle eyes“, které do českého jazyka lze přeložit jako „orlí zrak“, který se používá pro někoho, kdo má výborný zrak. A proto si myslím, že DeepL Translator navrhl právě tento překlad.

³² Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / vista, de, lince (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 22.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~v2AqEeW2UcI4

8) Tiempo de perros

Kontext: *Mientras hablábamos-hacia un tiempo de perros, pero se esperaba que mejorase para el fin de semana.*³³

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Tiempo de perros</i>	<i>pekelná doba</i>	<i>mizerné počasí</i>	<i>psí čas</i>	<i>o psech</i>	<i>Psí počasí</i>

Spojení „*tiempo de perros*“ lze v českém jazyce vyjádřit absolutním ekvivalentem „*psí počasí*“, ale J. Dubský (1961, s. 126) nabízí také překlad „*Dnes by ani psa nevyhnal*“. Poslední variantou, kterou by se daná frazeologická jednotka dala v cílovém jazyce vyjádřit, je „*pod psa*“. Pokud vezmeme v úvahu absolutní ekvivalent „*psí počasí*“, můžeme vidět, že ani jeden z překladáčů tento překlad nevykázal.

Podle mého názoru, se nejbližší správnému překladu dostal opět DeepL Translator, který, ačkoliv nepoužil absolutní ekvivalent pro překlad této frazeologické jednotky, správně přeložil její význam. Z překladů provedených nástroji Google a Bing Microsoft Translator lze také význam dané jednotky odvodit. Největší posun vykázal překladáč MyMemory, který tento výraz přeložil jednoslovně a nelze proto význam dané FJ pochopit. Hodnotím tedy jako částečně správný překlad pouze překladáče DeepL Translator.

³³ InterCorp v14 - Spanish / tiempo, de, perros (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v14_es&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=~sSCCoQGOGCYu

9) Un lobo con piel de cordero

Kontext: „*Es el peor hombre que he conocido en mi vida , un lobo con piel de cordero.*“³⁴

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Un lobo con piel de cordero</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>Vlk v rouše beránčím</i>

U překladu této frazeologické jednotky vykázaly všechny online překladače správný ekvivalent českého jazyka, což mě velmi překvapilo. Čekala jsem spíše, že se překladače vykážou doslovný překlad pro slovo „*piel*“. Tato FJ se však používá v mnoha jazycích, a z toho důvodu pravděpodobně překladače dokázaly vyhledat správný ekvivalent v českém jazyce.

³⁴ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / Lobo, con, piel, de, cordero (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=1&q=~7aGaqEEUU42I

10) Vida de perros

Kontext: „Muy grande fue nuestra sorpresa cuando vimos que mi papá se había subido a la tarima. comenzó a hablar de su vicio, de su mal genio y de la **vida de perros** que nos había dado.“³⁵

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Vida de perros</i>	<i>(...) o životě psů</i>	<i>(...) o psím životě</i>	<i>(...) o psím životě</i>	<i>(...) a životě psů</i>	<i>Psí život</i>

U překladu této frazeologické jednotky došlo k významovému posunu u překladačů Google a MyMemory, které toto spojení přeložily jako „život psů“, a tím pádem výraz ztratil své obrazné označení pro „těžký život“.

³⁵ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [Fecha de la consulta]

6.2.1. Shrnutí překladu absolutních a částečných ekvivalentů

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A caballo regalado, no le mires los dientes (el dentado)</i>	<i>na zoubek dárkovému koni nekoukej</i>	<i>darovanému koni na zuby nekoukej</i>	<i>na koni se nedívám na zuby</i>	<i>na zoubek dárkovému koni nekoukej</i>	<i>Darovanému koni na zuby nekoukej</i>
<i>Coger el toro por los cuernos</i>	<i>vzít býka za rohy</i>	<i>chytit býka za rohy</i>	<i>vzít býka za rohy</i>	<i>vzít býka za rohy</i>	<i>Chytit býka za rohy</i>
<i>Como el pez en el agua</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>jako ryba ve vodě</i>	<i>Jako ryba ve vodě</i>
<i>Cuando el gato no está, los ratones bailan</i>	<i>Kočka tam není a myši tančí</i>	<i>Kočka tu není a myši tančí</i>	<i>Kočka je pryč a myši tančí</i>	<i>Kočka tam není a myši tančí</i>	<i>Když kocour není doma, myši mají pré</i>
<i>Más pobre que una rata</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>chudší než krysa</i>	<i>Chudý jako kostelní myš</i>
<i>Perro ladrador, poco mordedor</i>	<i>(...) jaký pes štěká, malý kousač</i>	<i>(...) štěkající pes moc nekouše</i>	<i>(...) toho štěkajícího psa, trochu kousajícího</i>	<i>(...) jaký pes štěká, malý kousač</i>	<i>Pes, který štěká, nekouše</i>
<i>Tener vista de lince</i>	<i>ostrý zrak</i>	<i>orlí oči</i>	<i>bystrý zrak</i>	<i>ryší zrak</i>	<i>Oči jako rys</i>
<i>Tiempo de perros</i>	<i>pekelná doba</i>	<i>mizerné počasí</i>	<i>psí čas</i>	<i>o psech</i>	<i>Psí počasí</i>

<i>Un lobo con piel de cordero</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>vlk v rouše beránčím</i>	<i>Vlk v rouše beránčím</i>
<i>Vida de perros</i>	<i>(...) o životě psů</i>	<i>(...) o psím životě</i>	<i>(...) o psím životě</i>	<i>(...) a životě psů</i>	<i>Psí život</i>

6.3 Překlad relativních ekvivalentů

1) A paso de tortuga

Kontext: „*Si no quería seguir moviéndose a paso de tortuga, sólo quedaba la opción de saltar a través de los tejados.*“³⁶

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A paso de tortuga</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>Hlemýždím tempem/jako hlemýžd'</i>

U překladu této frazeologické jednotky nedošlo ani u jednoho z vybraných překladačů k významovému posunu. Všechny překladače správně použily ekvivalent cílového jazyka. Myslím si, že je to kvůli četnosti používání tohoto přirovnání, které se v každodenním životě i literatuře velmi často používá, a proto je již „zaryto“ v paměti jak lidí, tak i nástrojů strojového překladu.

³⁶ Araneum His/panicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / a, paso, de, tortuga (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=3&q=~MQAk6GwuSUKU

2) Cazar moscas

Kontext: „*Mas que nada porque se va a poder hacer muchas mas cosas y vas a poder ir donde te de la gana a **cazar moscas** , no donde te mande el juego , con sus barreras invisibles en todas partes .*“³⁷

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Cazar moscas</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>Chytat lelky</i>

U této překlady této frazeologické jednotky nebyl správně vyjádřen význam, který tato FJ má v cílovém jazyce. V českém jazyce této FJ odpovídá „*chytat lelky*“, které se používá pro popsání toho, že někdo nic nedělá, nudí se, a nebo lenoší. Toto přirovnání vzniklo na základě toho, že pták lelek přes den sedí jen na větvi a nic nedělá, a proto ten kdo se snaží chytat lelky, nedělá prakticky nic. Překlad, které nám nabízí online překladače ale, dle mého názoru, tento význam nevyjadřuje, a proto tyto překlady hodnotím jako nesprávné.

³⁷ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / cazar, moscas (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 19.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~d8SWq8aimYec

3) Como un elefante en una cacharrería

Kontext: „ *Me sentía como un elefante en una cacharrería : chocaba con todo, tiraba cosas al suelo (...)*“³⁸

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Como un elefante en una cacharrería</i>	<i>jako slon v porcelánu</i>	<i>jako slon v obchodě s porcelánem</i>	<i>jako slon v porcelánu</i>	<i>jako slon v porcelánu</i>	<i>Jako slon v porcelánu</i>

Překlady této frazeologické jednotky provedly úspěšně všechny překladače. Překlad, který vykázal DeepL Translator se však liší počtem komponentů od českého ekvivalentu. Stále je ale prakticky totožný a význam frazeologické jednotky to nezměnilo, proto byl vyhodnocen jako částečně správný.

³⁸ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / elefante, en, una (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=1&q=~jiK2CwOai4wK

4) De noche, todos los gatos son pardos

Kontext: „(...) pues vaya , como llegue antes de las 10 de la mañana no vi nada raro, pero es una estación muy grande y **de noche todos los gatos son pardos**.“³⁹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>De noche, todos los gatos son pardos</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>Potmě je každá kráva černá</i>

V případě této frazeologické jednotky existuje v českém jazyce ekvivalent s pozměněnými komponenty. Ačkoliv se ani jednomu z překladačů nepodařilo přeložit tyto komponenty takovými, které se vyskytují v českém ekvivalentu, význam této frazeologické jednotky, a to takový, že vše v noci vypadá stejně, lze stále z výsledného překladu odvodit. A proto tyto překlady hodnotím jako částečně správné.

³⁹ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / son, pardos (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~3uu4M6Y2AEiE

5) Echar margaritas a los cerdos

Kontext: „Yo no quiero convencer a nadie, cuando Alexa me vaya mal no lo daré, lo dejare de utizar y punto ... intentar convencer a quien es parte interesada es como *echar margaritas a los cerdos*“⁴⁰

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Echar margaritas/perlas a los cerdos</i>	<i>házet kopretiny prasatům</i>	<i>házet stokoruny prasatům</i>	<i>házet margarity na prasata</i>	<i>házet kopretiny prasatům</i>	<i>Házet perly sviním</i>

Ani u této frazeologické jednotky se online překladačům nepodařilo vykázat správný ekvivalent v českém jazyce a danou FJ přeložily doslova. Překlady tedy nelze hodnotit ani jako částečně správné.

⁴⁰ Real Academia Española. Banco de datos del Español. *Documento movido* [online]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll?visualizar?tipo1=5&tipo2=0&iniItem=1&ordenar1=0&ordenar2=0&FID=261122\000\C000026112022003431109.1028.1024&desc={B}+{I}+echar+margaritas{I},+en+todos+los+medios,+en+{I}CREA+{I}+{B}{BR}&ta mVen=1&marcas=0#acierto1>

6) Estar como gallina en corral ajeno

Kontext: „*Estoy seguro de que Rosa pensaba lo mismo que yo: los dos nos sentíamos como gallina en corral ajeno.*“⁴¹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Estar como gallina en corral ajeno</i>	<i>jako kuře v cizí kotci</i>	<i>jako slepice na cizím dvoře</i>	<i>jako kuře v ohradě někoho jiného</i>	<i>jako kuře v cizí kotci</i>	<i>Jako ryba na suchu</i>

Ani jeden z uvedených překladačů si nedokázal poradit s překladem tohoto přirovnání a zvolit správný ekvivalent v českém jazyce, a nelze tak odvodit správný význam této frazeologické jednotky. Proto překlady nelze vyhodnotit jako správné.

⁴¹ Corpus RAE. Resultados de una Búsqueda.. *Documento movido* [online]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll?visualizar?tipo1=5&tipo2=0&iniltem=5&ordenar1=0&ordenar2=0&FID=191122\014\C000019112022143936958.1068.1064&desc={B}+{I}+corral+ajeno{I},+en+todos+los+medios,+en+{I}CREA+{I}+{B}{BR}&tamVen=1&marcas=0#acierto5>

7) Estar como una vaca (foca)

Kontext: *"Todo el tiempo pensaba que mi marido salía con otras mujeres, ¿cómo le iba a gustar yo, que me sentía gorda como una vaca?"*⁴²

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Estar como una vaca (foca)</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>Být tlustý jako prase</i>

Online překladače provedly u tohoto přirovnání doslovný překlad, který se od českého ekvivalentu liší jedním komponentem. V českém jazyce se slovo „kráva“ může také vyskytovat ve spojení s přídavným jménem „tlustý“, ale jako ekvivalentní přirovnání se používá „tlustý jako prase“. A proto hodnotím tyto překlady jako částečně správně, protože při překladu nedošlo k významovému posunu.

⁴² Real Academia Española. Banco de datos del Español. *Documento movido* [online]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll?visualizar?tipo1=5&tipo2=0&iniItem=4&ordenar1=0&ordenar2=0&FID=211122\018\C000021112022185007560.1080.1072&desc={B}+{I}+como+una+vaca{I},+en+todos+los+medios,+en+{I}CREA+{I}+{B}{BR}&ta mVen=1&marcas=0#acierto4>

8) Haber gato encerrado

Kontext: „Su padre nunca había mostrado mucho interés por ella, así que tenía que haber gato encerrado.“⁴³

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Haber gato encerrado</i>	<i>(...) v tom musel být nějaký háček</i>	<i>(...) v tom musel být nějaký háček</i>	<i>(...) takže musela být kočka zavřená</i>	<i>(...) v tom musel být nějaký háček</i>	<i>Být zakopaný pes/být v něčem háček</i>

U překladu této frazeologické jednotky došlo k posunu pouze u překladače Bing Microsoft Translator, který ve svém překladu nedokázal vyjádřit obraznost FJ. Ačkoliv ani jeden z překladačů nepřeložil tuto jednotku spojením „zakopaný pes“, které jsem se domnívala, že aspoň jeden z překladačů vykáže, přeložily tuto FJ jako „být v tom nějaký háček“. Toto spojení je synonymní ke spojení „zakopaný pes“ a v českém jazyce se užívá, dle mého názoru, ještě častěji, převážně tedy v hovorové řeči. Překlady těchto tří překladačů lze tedy hodnotit jako významově správné.

⁴³ haber gato encerrado in English - Spanish-English Dictionary | Glosbe. *Glosbe Dictionary - All Languages of the World in One Place* [online]. Dostupné z: <https://glosbe.com/es/en/haber%20gato%20encerrado>

9) Más vale pájaro en mano que ciento volando

Kontext: „Mejor no decidir nada , coger las dos cajas lo más rápido posible y salir corriendo , que más vale pájaro en mano que ciento volando.“⁴⁴

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Más vale pájaro en mano que ciento volando</i>	<i>ptáček v hrsti je lepší než sto létajících</i>	<i>lepší vrabec v hrsti než sto ve vzduchu</i>	<i>lepší pták v ruce než sto letících</i>	<i>ptáček v hrsti je lepší než sto létajících</i>	<i>Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše</i>

S překladem této frazeologické jednotky si nejlépe poradil DeepL, který použil pro španělské slovo „pájaro“ již konkrétní označení „vrabec“, které se vyskytuje v českém ekvivalentu. Myslím si ale, že ačkoliv ostatní překladače tuto FJ přeložily „doslova“, k velkému významovému posunu při překladu nedošlo. Existuje také přísloví „Lepší jeden pták v ruce, než dva letící“, které má stejný význam jako „Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše“, ale nepoužívá se. Tomuto přísloví by se pak překlady této FJ přiblížily více.

⁴⁴ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / más, vale, pájaro (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 19.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~n84qIOWIOoSI

10) Matar dos pájaros de un tiro

Kontext: „*Cuando escuché qué clase de chica buscaban me di cuenta de que podía matar dos pájaros de un tiro*“⁴⁵.

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Matar dos pájaros de un tiro</i>	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>Zabít dvě mouchy jednou ranou</i>

Z tabulky lze vidět, že všechny vybrané překladače tuto frazeologickou jednotku přeložily správným ekvivalentem cílového jazyka. Zabít dvě mouchy jednou ranou, je v českém jazyce poměrně často používané spojení, a proto pravděpodobně překladače vyhledaly správný ekvivalent v českém jazyce pro slovo „pájaro“, které je ve španělském jazyce označením pro ptáka, ne pro mouchu.

⁴⁵ [online]. Dostupné z: <https://context.reverso.net/traduccion/espanol-italiano/matar+dos+p%C3%A1jaros>

11) Ponerse la piel de gallina

Kontext: „Es un libro impresionante que a ratos *me puso la piel de gallina* y a ratos me hizo reír . Me lo he leído sin poder siquiera cerrarlo una vez.“⁴⁶

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Ponerse la piel de gallina</i>	<i>naskakovala husí kůže</i>	<i>naháněla husí kůži</i>	<i>naskočila husí kůže</i>	<i>naskakovala husí kůže</i>	<i>Mít husí kůži/naskakovat husí kůže</i>

U této frazeologické jednotky vykázaly všechny vybrané překladače správný ekvivalent v českém jazyce. Ačkoliv překladač DeepL Translator použil jiné sloveso, i tak hodnotím všechny překlady jako absolutně správné.

⁴⁶ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / piel, de, gallina (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 26.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~d6qqu6KmGQs2

12) Sin una perra gorda

Kontext: „(...)Los okupas, chavales sin casa, sin trabajo y *sin una perra gorda*, es natural que no se resignen, pues son jóvenes y les bulle la sangre y el idealismo, (...).“⁴⁷

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Sin una perra gorda</i>	<i>(...) bez tlusté mrchy</i>	<i>(...) bez tučného balíku peněz</i>	<i>(...) bez tlustého psa</i>	<i>(...) bez tlusté mrchy</i>	<i>Být bez koruny/bez peněz</i>

Překlad této frazeologické jednotky je pro online překladače poměrně obtížný. Slovo „*perra gorda*“ byl ve španělštině název pro měnu, která se používala na konci 19. století⁴⁸ a jako označení pro peníze se používá ve španělském jazyce spíše hovorově. Proto se dalo předpokládat, že překlad této frazeologické jednotky bude spíše doslovný, protože tuto souvislost nezvládnou překladače vzít v úvahu. Překvapilo mě, že překladač DeepL Translator ale tuto FJ přeložil jako „tučný balík peněz“ a tím, jako jediný, vykázal významově správný překlad, pouze s lehčím posunem.

⁴⁷ Real Academia Española. Banco de datos del Español. *Documento movido* [online]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll?visualizar?tipo1=5&tipo2=0&iniItem=0&ordenar1=0&ordenar2=0&FID=171122\011\C000017112022111238530.1068.1064&desc={B}+{I}+sin+una+perra+gorda{I},+en+todos+los+medios,+en+{I}CREA+{I}+{B}{BR}&marcas=0>

⁴⁸ El fin de la peseta: la perra gorda que murió flaca | Economía | Cinco Días. [online]. Copyright © Ediciones EL PAÍS s.l. [cit. 25.11.2022]. Dostupné z: https://cincodias.elpais.com/cincodias/2021/06/30/economia/1625080835_112469.html

13) Trabajar como un burro

Kontext: „Seguramente usted es de los que siente que *trabaja como un burro* y que por tanto siempre son merecidas esas vacaciones que se toma.“⁴⁹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Trabajar como un burro</i>	<i>pracujete jako osel</i>	<i>pracují jako osel</i>	<i>pracujete jako osel</i>	<i>pracujete jako osel</i>	<i>Dřít jako mezek</i>

Překlad tohoto přirovnání se nepodařilo vyjádřit správným ekvivalentem českého jazyka ani jednomu z překladáčů a došlo zde tedy k významovému posunu, protože v českém jazyce se přirovnání „pracovat jako osel“ nežívá. Frazeologická jednotka překladem ztratila svou obraznost.

⁴⁹ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / como, un, burro (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 19.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=2&q=~8WaGce68Ei8I

6.3.1. Shrnutí překladů relativní ekvivalence

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A paso de tortuga</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>hlemýždím tempem</i>	<i>Hlemýždím tempem/jako hlemýžd'</i>
<i>Cazar moscas</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>lovit mouchy</i>	<i>Chytat lelky</i>
<i>Como un elefante en una cacharrería</i>	<i>jako slon v porcelánu</i>	<i>jako slon v obchodě s porcelánem</i>	<i>jako slon v porcelánu</i>	<i>jako slon v porcelánu</i>	<i>Jako slon v porcelánu</i>
<i>De noche, todos los gatos son pardos</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>v noci jsou všechny kočky hnědé</i>	<i>Potmě je každá kráva černá</i>
<i>Echar margaritas/perlas a los cerdos</i>	<i>házet kopretiny prasatům</i>	<i>házet stokoruny prasatům</i>	<i>házet margarity na prasata</i>	<i>házet kopretiny prasatům</i>	<i>Házet perly sviním</i>
<i>Estar como gallina en corral ajeno</i>	<i>jako kuře v cizí kotci</i>	<i>jako slepice na cizím dvoře</i>	<i>jako kuře v ohradě někoho jiného</i>	<i>jako kuře v cizí kotci</i>	<i>Jako ryba na suchu</i>
<i>Estar como una vaca (foca)</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>tlustá jako kráva</i>	<i>Být tlustý jako prase</i>
<i>Haber gato encerrado</i>	<i>(...) v tom musel být nějaký háček</i>	<i>(...) v tom musel být nějaký háček</i>	<i>(...) takže musela být kočka zavřená</i>	<i>(...) v tom musel být nějaký háček</i>	<i>Být zakopaný pes</i>

Más vale pájaro en mano que ciento volando	<i>ptáček v hrsti je lepší než sto létajících</i>	<i>lepší vrabec v hrsti než sto ve vzduchu</i>	<i>lepší pták v ruce než sto letících</i>	<i>ptáček v hrsti je lepší než sto létajících</i>	<i>Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše</i>
Matar dos pájaros de un tiro	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>zabít dvě mouchy jednou ranou</i>	<i>Zabít dvě mouchy jednou ranou</i>
Ponerse la piel de gallina	<i>naskakoval a husí kůže</i>	<i>naháněla husí kůži</i>	<i>naskočila husí kůži</i>	<i>naskakovala husí kůži</i>	<i>Mít husí kůži/naskakuj e husí kůži</i>
Sin una perra gorda	<i>(...) bez tlusté mrchy</i>	<i>(...) bez tučného balíku peněz</i>	<i>(...) bez tlustého psa</i>	<i>(...) bez tlusté mrchy</i>	<i>Být bez koruny/bez peněz</i>
Trabajar como un burro	<i>pracujete jako osel</i>	<i>pracují jako osel</i>	<i>pracujete jako osel</i>	<i>pracujete jako osel</i>	<i>Dřít jako mezek</i>

6.4 Překlad analogických ekvivalentů

1) A cada cerdo le llega su San Martín

Kontext: „Sois el primer problema de España , muchos lo sabemos y en Europa lo saben . Pero la mayoría lo acabaréis pagando porque **a cada cerdo le llega su San Martín** (...)“⁵⁰

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A cada cerdo le llega su San Martín</i>	<i>každé prase dostane svůj San Martín</i>	<i>každé prase má svého svatého Martina</i>	<i>každé prase dostane svůj San Martín</i>	<i>každé prase dostane svůj San Martín</i>	<i>Na každou svini se voda vaří</i>

Stejně tak jako u frazeologické jednotky „A toro pasado, todos somos Manolete“, i zde se ve španělském pořekadle vyskytuje jméno, které je spjaté s kulturou daného národa. A proto ani zde není možné v českém jazyce nalézt přesný ekvivalent pro tuto FJ. Nicméně, zařadit tuto FJ do skupiny frazeologismů, pro které v českém jazyce neexistuje žádný ekvivalent, jsem se nerozhodla, protože lze v této situaci použít pořekadlo „Na každou svini se vaří voda“, které významově odpovídá tomu španělskému. San Martín ve Španělsku odkazuje na den 11. listopadu, kdy se zabíjejí prasata.⁵¹ Žádný překlad tedy nelze hodnotit jako významově správný ani blízký českému ekvivalentu.

⁵⁰ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / a, cada, cerdo (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.eref&q=~dUoKKeuUKOSU

⁵¹ ¿De dónde viene la frase a cada chancho le llega su San Martín?. *Ámbito Financiero, líder en noticias económicas, cotización del dólar, dólar blue, criptomonedas | ámbito.com - Dólar Soja II: las razones que apuraron al Gobierno para volver a seducir al agro* [online]. Copyright © 2019 Ámbito.com [cit. 26.11.2022]. Dostupné z: <https://www.ambito.com/opiniones/ciudad/de-donde-viene-la-frase-a-cada-chancho-le-llega-su-san-martin-n5148286>

2) A otro perro con este hueso!

Kontext: „Fernando me dijo que él no era el que estaba el otro día en el bar , que era su hermano gemelo . ¡ Que se vaya a otro perro con ese hueso porque yo no me lo creo !“⁵²

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A otro perro con este hueso!</i>	<i>Nechte jiného psa jít s tou kostí</i>	<i>Ať jde s tou kostí za jiným psem</i>	<i>Nechte jiného psa jít s touto kostí</i>	<i>Nechte jiného psa jít s tou kostí</i>	<i>Povídali, že mu hráli/To vykládej holubům na střeše</i>

Další zkoumanou frazeologickou jednotkou je výraz „*A otro perro con este hueso!*“, který se ve používá v situacích, kdy jedna osoba lže druhé, která už těchto lží má „až po krk“ a rozhodne se lhaní zastavit. V českém jazyce v těchto situacích používáme výraz „*povídali, že mu hráli*“, kterým vyjadřujeme to, že nevěříme něčemu, co nám někdo říká.

Jak lze vidět z tabulky, ani jeden z online překladačů nedokázal tuto FJ přeložit tak, aby šel odvodit správný význam. Avšak dalo by se říci, že překladač DeepL Translator významově přibližuje asi nejvíce. „*Ať jde s tou kostí za jiným psem*“ lze pochopit tak, že osoba, která lže, si má se svou lží jít za někým jiným, protože tady s ní nepochodí.

⁵² Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / a, otro, perro (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 16.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=1&q=~RiucM4Kksi6K

3) A toro pasado, todos somos Manolete

Kontext: „ Desde el punto de vista geoestratégico también me parece un error , pero eso me lo parece ahora muy a posteriori (ya se sabe que **a toro pasado todos somos Manolete**).“⁵³

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A toro pasado</i>	<i>už se ví, že po chvíli jsme všichni Manolete</i>	<i>všichni jsme Manolete v odstavu času</i>	<i>je již známo, že v minulosti jsme všichni Manolete</i>	<i>už se ví, že po chvíli jsme všichni Manolete</i>	<i>Po bitvě je každý generál</i>

U překladu této frazeologické jednotky se předpokládalo, že pravděpodobně ani jeden z vybraných překladačů nevykáže správný ekvivalent v českém jazyce. Hlavním důvodem je to, že frazeologická jednotka ve španělském jazyce obsahuje jméno významného španělského zápasníka s býky (španělsky *matador de toros/toreador*) „Manolete“⁵⁴. Vzhledem k tomu, že je toto přísloví spjaté s kulturou daného národa, nelze pro něj vyhledat přesný ekvivalentní komponent v jazyce cílovém, ačkoliv významově ekvivalentní frazeologická jednotka existuje.

⁵³ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / somos, Manolete (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 26.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~ywUGk4Sc0Msa

⁵⁴ Biografía de Manolete. *Biografías y Vidas .com* [online]. Copyright © Biograf [cit. 26.11.2022]. Dostupné z: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/m/manolete.htm>

4) Cada oveja con su pareja

Kontext: „El final feliz es inevitable . A pesar de las bajas , a todos y cada uno de los hombres que esperan , incluso al más reticente al matrimonio , les corresponde una determinada y predestinada mujer (la italiana con el italiano , la de gafas con el de gafas , la domesticada con el domesticado , etc.) haciendo realidad la frase literal que reza " cada oveja con su pareja " .⁵⁵

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Cada oveja con su pareja</i>	<i>každá ovce se svým partnerem</i>	<i>každá ovce se svým druhem</i>	<i>každá ovce se svým partnerem</i>	<i>každá ovce se svým partnerem</i>	<i>Vrána k vráně sedá</i>

Ani jeden z uvedených překladačů nedokázal přeložit správným ekvivalentem tuto frazeologickou jednotku. Překlady se od českého ekvivalentu liší jak sémanticky, tak i významově.

⁵⁵ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / cada, oveja, con, su, pareja (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.eref&q=~fkG4KOkAslu

5) Dar gato por liebre

Kontext: „Andrés , mi marido , quedó con el dueño del Kia Carnival en el taller , lo vio , se dio una vuelta y cerraron el “ trato ” . Bueno , pues como se suele decir *nos dieron gato por liebre* “. ⁵⁶

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Dar gato por liebre</i>	<i>(...) dali nám prase na tykáni</i>	<i>(...) vzali nás na milost</i>	<i>(...) dali nám kočku za zajíce</i>	<i>(...) dali nám prase na tykáni</i>	<i>Kupovat zajíce v pytli</i>

Tuto frazeologickou jednotku nejlépe přeložil Bing Microsoft Translator translator, který jako jediný ve svém překladu uvádí slovo „zajíc“, které je použito v českém ekvivalentu této FJ a také v původním španělském, a které ostatní překladače úplně vypustily, a nebo nahradily slovem „prase“.

Ačkoliv celkový překlad výrazu zcela neodpovídá českému ekvivalentu „*kupovat zajíce v pytli*“, dá se i tak, dle mého názoru, z překladu pochopit význam této frazeologické jednotky. Z překladu „dali nám kočku za zajíce“ lze odvodit, že dostali něco jiného, namísto nějaké věci, kterou chtěli, jako je tomu i v přísloví „*kupovat zajíce v pytli*“.

⁵⁶ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / gato, por, liebre (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 17.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~meMAIEqW4GQc

6) Defenderse como gato panza arriba

Kontext: „(...) *Te defiendes como gato panza arriba y me gusta pero no tengo claro que puedas resistir mucho tiempo este combate desigual*, (...)“⁵⁷

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Defenderse como gato panza arriba</i>	<i>Bráníš se jako kočka s břichem</i>	<i>Bráníš se jako kočka na hřbetě</i>	<i>Bráníš se jako kočka břichem nahoru</i>	<i>Bráníš se jako kočka s břichem</i>	<i>Bránit se zuby nehty</i>

Vzhledem k doslovnému překladu této frazeologické jednotky, ani jeden z překladačů nevykázal překlad, který by odpovídal českému ekvivalentu.

⁵⁷ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / gato, panza, arriba (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 17.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~3iyy8k6OmUic

7) El perro del hortelano (que ni come ni deja comer)

Kontext: „Porque si Travis no tiene un comportamiento ejemplar , Abby tampoco se queda atrás . *Es el perro del hortelano que ni come , ni deja comer* , indecisa , juega a dos bandas y en esos momentos hasta me caía mejor Travis.“⁵⁸

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>El perro del hortelano (que ni come ni deja comer)</i>	<i>Je to pes v jeslích, který ani nežere ani nenechá jíst</i>	<i>Je to pes v jeslích, který ani nejí, ani nedá jíst</i>	<i>Je to pes v zahradníkovi, který nejí ani nenechá jíst</i>	<i>Je to pes v jeslích, který ani nežere, ani nenechá jíst</i>	<i>Sedí na tom jako žába na kameni</i>

Přeložit tuto frazeologickou jednotku správným ekvivalentem v českém jazyce se zde nepovedlo ani jednomu z vybraných překladačů. Všechny překladače toto přirovnání přeložily doslova a nelze tak odvodit správný význam této FJ.

⁵⁸ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / perro, del, hortelano (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 16.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=1&q=~oAW0MKY0MOiU

8) En boca cerrada, no entran moscas

Kontext: „y aunque mi hermano me diga también que es mejor que mantenga la boca cerrada , que en boca cerrada , queridos , no entran moscas , pero no lo consigo , tengo que decir la verdad , (...)“⁵⁹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>En boca cerrada, no entran moscas</i>	<i>Uvolněné rty potápí lodě.</i>	<i>Do zavřených úst se nedostane žádná moucha</i>	<i>V zavřených ústech nevstupují žádné mouchy</i>	<i>Uvolněné rty potápí lodě</i>	<i>Mluvíti stříbro, mlčeti zlato</i>

Správný překlad této frazeologické jednotky nevykazuje ani jeden z překladačů. Zajímavé ale jsou překlady překladačů Google a MyMemory, které tuto FJ přeložily jako „*Uvolněné rty potápí lodě*“, a tedy zcela sémanticky odlišně. Důvodem toho může být opět tzv. bridge language, jako tomu bylo u frazeologismu „*Tener ojos de lince*“, kdy překladač nejprve přeloží danou jednotku do anglického jazyka a až poté do jazyka cílového. V anglickém jazyce totiž existuje idiom „*Loose lips sink ships*“, který doslova znamená „*Uvolněné rty potápí lodě*“ a je ekvivalentem našeho přísloví „*Mluvíti stříbro, mlčeti zlato*“. Lze tedy tyto dva překlady považovat za významově nejpřesnější, ačkoliv v českém jazyce nedávají zcela smysl. Nicméně nehodnotím ani jeden z překladů za správný.

⁵⁹ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / en, boca, cerrada (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~9WCcuAyGO2Ye

9) En menos que canta un gallo

Kontext: „Estoy seguro que si me pongo a andar con estos tacones, me acostumbro *en menos que canta un gallo* y me corro el maratón con ellos.“⁶⁰

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>En menos que canta un gallo</i>	<i>za chvíli</i>	<i>rychle</i>	<i>méně než kohout</i>	<i>za chvíli</i>	<i>Než bys řekl švec</i>

Ani jeden z překladačů nepřeložil tuto frazeologickou jednotku správným ekvivalentem v českém jazyce. Nicméně, překladače Google, DeepL Translator a MyMemory alespoň dokázaly vyjádřit správný význam dané FJ, a nevykázaly pouze doslovný překlad jako překladač Bing Microsoft Translator. Hodnotím tedy tyto tři překlady jako významově blízké k českému ekvivalentu.

⁶⁰ Corpus RAE. Resultados de una Búsqueda.. *Documento movido* [online]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll?visualizar?tipo1=5&tipo2=0&iniltem=35&ordenar1=0&ordenar2=0&FID=191122\014\C000019112022143136832.1068.1064&desc={B}+{I}+canta+un+gallo{I},+en+todos+los+medios,+en+{I}CREA+{I}+{B}{BR}&ta mVen=1&marcas=0#acierto35>

10) Épocas de las vacas gordas/flacas

Kontext: „Ciclos de crisis Los años de la transición estuvieron marcados , a efectos económicos , por ciclos de crisis periódicas , sucesivas épocas de *vacas gordas* y *vacas flacas*.“⁶¹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Épocas de vacas gordas/vacas flacas</i>	<i>období tučných krav a hubených krav</i>	<i>chudými a průměrnými obdobími</i>	<i>období tučných a hubených krav</i>	<i>období tučných krav a hubených krav</i>	<i>Období hojnosti a strádání</i>

Z překladů této frazeologické jednotky jsem vyhodnotila pouze překlad od překladače DeepL Translator jako částečně správný. Tento překladač nejlépe vyjádřil význam v českém jazyce. Ostatní překladače provedly doslovný překlad, který pro někoho může dávat smysl, pro někoho ne, protože odkazuje na příběh z Bible, a proto existuje v našem jazyce ekvivalent „*období hojnosti a strádání*“. Ostatní překlady tedy hodnotím jako nesprávné.

⁶¹ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / vacas, gordas (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=8&q=~VSAmw8MyWuug

11) Estar pez (en algo)

Kontext: „*Estos términos me son ajenos , no entiendo nada , estoy pez en el tema , me he metido en camisa de once varas y la cabeza se me hace espesa y neblinosa.*“⁶²

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Estar pez en algo</i>	<i>jsem na toto téma nadržený/hloupý</i>	<i>jsem v tom nováček</i>	<i>jsem ryba v předmětu</i>	<i>jsem na toto téma zarytý</i>	<i>Nemít o něčem ani páru</i>

Frazeologická jednotka „*estar pez en algo*“ se ve španělštině používá ve významu, kdy někdo nemá o něčem ani tušení, nevyzná se v něčem apod. Nejvhodnějším ekvivalentem pro tuto FJ je pak v českém jazyce „*nemít ani páru (o něčem)*“. Ani jeden z překladů této FJ nelze považovat za významově správný, ačkoliv, nejvíce se přibližuje překladač DeepL Translator. Nicméně, ani jeden z těchto překladů nevyhodnocuji jako správný.

⁶² Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / estoy, pez, en (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~P4myiSikAoWs

12) Los mismo perros con distintos collares

Kontext: „No es de extrañar entonces la sensación de frustración en los ciudadanos salmantinos que no perciben diferencias entre los dos grandes partidos , no es que sean los mismos perros con distintos collares , es que ya tienen el mismo collar .“⁶³

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Los mismos perros con distintos collares</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojky</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojky</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojky</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojky</i>	<i>Z bláta do louže</i>

Všechny zvolené online překladače provedly doslovný překlad této frazeologické jednotky, a proto se ani jeden nepřiblížil ani trochu českému ekvivalentu. Výsledné překlady proto hodnotím jako nesprávné.

⁶³ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / perros, con, distintos (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 16.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~HK680S6S2KEQ

13) Meterse en la boca del lobo

Kontext: „Se supone que iba a protegerme no a meterme en la boca del lobo, (...)“⁶⁴

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Meterse en la boca del lobo</i>	<i>(...), aby mě neposadili do jámy lvové</i>	<i>zavřít do jámy lvové</i>	<i>dostat se do vlčí tlamy</i>	<i>(...), aby mě neposadili do jámy lvové</i>	<i>Vlézt do jámy lvové</i>

Pouze jediný překladač, a to Bing Microsoft Translator, nedokázal použít správný ekvivalent používaný v českém jazyce a přeložil danou FJ doslova, a proto jeho překlad hodnotím jako nesprávný. Ačkoliv zbylé překladače dokázaly vyhledat vhodný ekvivalent v českém jazyce, sémanticky a počtem komponentů se liší, hodnotím tedy tyto překlady jako částečně správné.

⁶⁴ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / la, boca, del, lobo (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=2&q=~UCSUUmEeuUCa

14) No oírse el vuelo de una mosca

Kontext: „*Antiguamente cuando se pronunciaban los sermones, no se oía ni el vuelo de una mosca.*“⁶⁵

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>No oírse el vuelo de una mosca</i>	<i>nebylo slyšet ani let mouchy</i>	<i>nebylo slyšet ani mouchu ve vzduchu</i>	<i>nebyl slyšet ani let mouchy</i>	<i>nebylo slyšet ani let mouchy</i>	<i>Ticho jako v hrobě</i>

Zde si ani jeden z překladačů nedokázal poradit s překladem frazeologické jednotky vhodným ekvivalentem českého jazyka. Vzhledem k povaze této frazeologické jednotky lze i z jejího doslovného překladu pochopit její význam. Nicméně ekvivalentu, používaného v českém jazyce pro toto přirovnání, se nepřiblížil ani jeden překladač, a proto výsledné překlady hodnotím jako nesprávné.

⁶⁵ [online]. Dostupné z: <https://context.reverso.net/traduccion/espanol-italiano/vuelo+de+una+mosca>

15) No ve tres en un burro

Kontext: „O la guapa mujer de un tipo muy feo le pide que le haga unas gafas porque *no ve tres en un burro*.“⁶⁶

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>No ve tres en un burro</i>	<i>na osla nevidí tři</i>	<i>nevidí tři na osla</i>	<i>na oslu nevidí tři</i>	<i>na osla nevidí tři</i>	<i>Slepý jako patrona</i>

Jak lze vyčíst z tabulky, vyjádřit tuto frazeologickou jednotku správným ekvivalentem ani významově podobným výrazem v českém jazyce se zde nepodařilo ani jednomu z překladáčů. Všechny překladače provedly doslovný překlad této FJ a v českém jazyce v daném případě nedávají žádný smysl.

⁶⁶ Real Academia Española. Banco de datos del Español. *Documento movido* [online]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll?visualizar?tipo1=5&tipo2=0&iniItem=2&ordenar1=0&ordenar2=0&FID=191122\020\C000019112022203701658.1080.1072&desc={B}+{I}+en+un+burro{I},+en+todos+los+medios,+en+{I}CREA+{I}+{B}{BR}&tamVen=1&marcas=0#acierto2>

16) Parecer una mosquita muerta

Kontext: „*La nueva secretaria parecía una mosquita muerta pero de inocente no tiene nada, (...)*“⁶⁷

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Parecer una mosquita muerta</i>	<i>vypadala jako mrtvý komár</i>	<i>vypadala jako malá mrtvá moucha</i>	<i>vypadala jako mrtvý komár</i>	<i>vypadala jako mrtvá moucha</i>	<i>Tichá voda, břehy mele</i>

Významově správný překlad této frazeologické jednotky nevykázal ani jeden z vybraných překladačů. Dalo by se říci, že tato frazeologická jednotka by mohla být považována za tzv. pseudoekvivalenci (či amigo falso), kterému se v českém jazyce velmi podobá přirovnání „*dělat mrtvého brouka*“. V českém jazyce ale tato frazeologická jednotka nemá stejný význam, jako ve španělštině. Spojení *dělat mrtvého brouka* se používá v situacích, kdy se někdo snaží vyhybat se něčemu, nereagovat a dělat, že o určité věci neví, „*Tichá voda, břehy mele*“ je proto správný ekvivalent, který významově odpovídá španělskému frazeologismu, a proto žádný z překladů nelze vyhodnotit jako správný.

⁶⁷ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / mosquita, muerta (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=2&q=~iWGUe0oCiosk

17) Ratón/rata de biblioteca

Kontext: „*Le gusta mucho leer , es un ratón de biblioteca , y posee multitud de libros que hacen difícil el paso a su pequeño despacho.*“⁶⁸

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Ratón de la biblioteca</i>	<i>je knihomol</i>	<i>je knihomol</i>	<i>je knihomolem</i>	<i>je knihomol</i>	<i>Knihomol</i>

Při překladu této frazeologické jednotky všechny překladače vykázaly zcela správný překlad a dokázaly použít správný ekvivalent v českém jazyce. Myslím si, že je to hlavně z toho důvodu, že tato frazeologická jednotka se velmi často používá napříč mnoha jazyky, a proto je její překlad již pravděpodobně „vrytý“ do paměti online překladačů.

⁶⁸ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / ratón, de, biblioteca (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=3&q=~W0oowOK8sgSy

18) Tener pájaros en la cabeza

Kontext: „ Bueno , pues soy un tipo muy normal , tranquilo y familiar , siempre con pájaros en la cabeza y ganas de hacer muchas cosas..“⁶⁹

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>Tener pájaros en la cabeza</i>	<i>s ptáky v hlavě</i>	<i>mám v hlavě ptáky</i>	<i>s ptáky v hlavě</i>	<i>s ptáky v hlavě</i>	<i>Strašit někomu ve věži</i>

Tato frazeologická jednotka byla překladači přeložena doslova, tudíž ani jeden překlad nelze hodnotit jako správný, protože nebyla vyjádřena její obraznost v českém jazyce.

⁶⁹ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / pájaros, en, la (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 19.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&fromp=2&q=~OcSGUMQOq4gg

6.4.1 Shrnutí překladů analogických ekvivalentů

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A cada cerdo le llega su San Martín</i>	<i>každé prase dostane svůj San Martín</i>	<i>každé prase má svého svatého Martina</i>	<i>každé prase dostane svůj San Martín</i>	<i>každé prase dostane svůj San Martín</i>	<i>Na každou svini se voda vaří</i>
<i>A otro perro con este hueso!</i>	<i>Nechte jiného psa jít s tou kostí</i>	<i>Ať jde s tou kostí za jiným psem</i>	<i>Nechte jiného psa jít s touto kostí</i>	<i>Nechte jiného psa jít s tou kostí</i>	<i>Povídali, že mu hráli/To vykládej holubům na střeše</i>
<i>A toro pasado</i>	<i>už se ví, že po chvíli jsme všichni Manolete</i>	<i>všichni jsme Manolete v odstupu času</i>	<i>je již známo, že v minulosti jsme všichni Manolete</i>	<i>už se ví, že po chvíli jsme všichni Manolete</i>	<i>Po bitvě je každý generál</i>
<i>Cada oveja con su pareja</i>	<i>každá ovce se svým partnerem</i>	<i>každá ovce se svým druhem</i>	<i>každá ovce se svým partnerem</i>	<i>každá ovce se svým partnerem</i>	<i>Vrána k vráně sedá</i>
<i>Dar gato por liebre</i>	<i>(...) dali nám prase na tykání</i>	<i>(...) vzali nás na milost</i>	<i>(...) dali nám kočku za zajíce</i>	<i>(...) dali nám prase na tykání</i>	<i>Kupovat zajíce v pytli</i>
<i>Defenderse como gato panza arriba</i>	<i>Bráníš se jako kočka s břichem</i>	<i>Bráníš se jako kočka na hřbetě</i>	<i>Bráníš se jako kočka břichem nahoru</i>	<i>Bráníš se jako kočka s břichem</i>	<i>Bránit se zuby nehty</i>
<i>El perro del hortelano (que ni come ni deja comer)</i>	<i>Je to pes v jeslích, který ani nežere ani nenechá jíst</i>	<i>Je to pes v jeslích, který ani nejí, ani nedá jíst</i>	<i>Je to pes v zahradníkovi, který nejí ani nenechá jíst</i>	<i>Je to pes v jeslích, který ani nežere, ani nenechá jíst</i>	<i>Sedí na tom jako žába na kameni</i>
<i>En boca cerrada, no entran moscas</i>	<i>Uvolněné rty potápí lodě.</i>	<i>Do zavřených úst se nedostane žádná moucha</i>	<i>V zavřených ústech nevstupují žádné mouchy</i>	<i>Uvolněné rty potápí lodě</i>	<i>Mluví stříbro, mlčí zlatem</i>
<i>En menos que canta un gallo</i>	<i>za chvíli</i>	<i>rychle</i>	<i>méně než kohout</i>	<i>za chvíli</i>	<i>Než bys řekl švec</i>

<i>Épocas de vacas gordas/vacas flacas</i>	<i>období tučných krav a hubených krav</i>	<i>chudými a průměrnými obdobími</i>	<i>období tučných a hubených krav</i>	<i>období tučných krav a hubených krav</i>	<i>Období hojnosti a strádání</i>
<i>Estar pez en algo</i>	<i>jsem na toto téma nadržený/hloupý</i>	<i>jsem v tom nováček</i>	<i>jsem ryba v předmětu</i>	<i>jsem na toto téma zarytý</i>	<i>Nemít o něčem ani páru</i>
<i>Los mismos perros con distintos collares</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojkami</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojkami</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojkami</i>	<i>(...) jsou to stejní psi s různými obojkami</i>	<i>Z bláta do louže</i>
<i>Meterse en la boca del lobo</i>	<i>(...), aby mě neposadili do jámy lvové</i>	<i>zavřít do jámy lvové</i>	<i>dostat se do vlčí tlamy</i>	<i>(...), aby mě neposadili do jámy lvové</i>	<i>Vlzt do jámy lvové</i>
<i>No oírse el vuelo de una mosca</i>	<i>nebylo slyšet ani let mouchy</i>	<i>nebylo slyšet ani mouchu ve vzduchu</i>	<i>nebyl slyšet ani let mouchy</i>	<i>nebylo slyšet ani let mouchy</i>	<i>Ticho jako v hrobě</i>
<i>No ve tres en un burro</i>	<i>na osla nevidí tři</i>	<i>nevidí tři na osla</i>	<i>na oslu nevidí tři</i>	<i>na osla nevidí tři</i>	<i>Slepý jako patrona</i>
<i>Parecer una mosquita muerta</i>	<i>vypadala jako mrtvý komár</i>	<i>vypadala jako malá mrtvá moucha</i>	<i>vypadala jako mrtvý komár</i>	<i>vypadala jako mrtvá moucha</i>	<i>Tichá voda, břehy mele</i>
<i>Ratón de la biblioteca</i>	<i>je knihomol</i>	<i>je knihomol</i>	<i>je knihomolem</i>	<i>je knihomol</i>	<i>Knihomol</i>
<i>Tener pájaros en la cabeza</i>	<i>s ptáky v hlavě</i>	<i>mám v hlavě ptáky</i>	<i>s ptáky v hlavě</i>	<i>s ptáky v hlavě</i>	<i>Strašit někomu ve věži</i>

6.5 Překlad nulových ekvivalentů (bezekvivalentních)

1) A burro (asno) muerto, cebada al rabo

Kontext: „Diría que éste sería el clásico caso en el que, como dicen los campesinos, **al asno (burro) muerto, la cebada al rabo.**“⁷⁰

2) Atar los perros con longanizas

Kontext: „Aunque siendo honrados , quizá nos haya faltado " autocrítica " ya que todos , en mayor o menor medida nos dejamos llevar en algún momento por la sensación irreal de poder **atar los perros con longanizas** disfrutando de los días de vino y rosas .“⁷¹

3) Buscarle tres pies al gato

Kontext: „¿Por qué no le preguntas en lugar de **buscarle tres pies al gato?**“⁷²

4) Levantar la liebre

Kontext: „(...) pero tal vez por ahora esta chica que se queda , no pueda decir nada , como he dicho antes , para **no levantar la liebre** y no molestar al " enemigo" (...)“⁷³

⁷⁰ [online]. Dostupné z: <https://context.reverso.net/traduccion/espanol-italiano/cebada+al+rabo>

⁷¹ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / atar, los, perros (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 16.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~Oo4eMM4IEo6C

⁷² [online]. Dostupné z: <https://context.reverso.net/traduccion/espanol-ingles/buscarle+tres+pies+al+gato>

⁷³ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / levantar, la, liebre (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 20.11.2022]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.aref&q=~q2AQGCWsUSYK

5) Llevarse el gato al agua

Kontext: „(...) *En el deporte profesional y de alta competición la victoria es el fin ; ganar es al final lo único importante , y si bien es cierto que no siempre se gana jugando bien , también lo es que quien mejor juega , quien mejor compite , tiene más posibilidades de llevarse el gato al agua.*“⁷⁴

6) Poner (a alguien) a los pies de los caballos

Kontext: „(...) *Es la posible derogación de los convenios colectivos por pérdida de vigencia , lo que podría suponer la desregularización de las condiciones laborales , poniendo a los trabajadores a los pies de los caballos , dado que no se garantizaría el mismo salario , sino el mínimo interprofesional.*“⁷⁵

7) Ponerle el cascabel al gato

Kontext: „*Aquella Constitución de 1978 hoy , treinta y cinco años después , ha quedado obsoleta en muchos de sus aspectos pero nadie se atreve a ponerle el cascabel al gato de su modificación ,(..)*“⁷⁶

⁷⁴ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / el, gato, al, agua (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 17.11.2022]. Dostupné

z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.eref&q=~QyEeAaQsO8Gw

⁷⁵ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / a, los, pies, de, los, caballTrue (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 19.11.2022]. Dostupné

z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.eref&fromp=1&q=~fCuScUK44ksG

⁷⁶ Araneum Hispanicum Maius (Spanish, 15.04) 1,20 G / ponerle, el, cascabel (Konkordance). *Portál | Český národní korpus* [online]. Copyright © [cit. 19.11.2022]. Dostupné

z: https://www.korpus.cz/kontext/view?viewmode=kwic&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.eref&q=~3geIEYUcUMuY

6.5.1 Shrnutí překladů nulové ekvivalence

Frazeologická jednotka	Google	DeepL	Bing Microsoft Translator	MyMemory	Význam v českém jazyce
<i>A burro /asno muerto, cebada al rabo</i>	<i>osel mrtvý, ječmen na ocase</i>	<i>na mrtvého osla, ječmen na ocas</i>	<i>mrtvý osel, ječmen až po ocas</i>	<i>osel mrtvý, ječmen na ocase</i>	<i>S křížkem po funuse/Pozdě bycha honit</i>
<i>Atar los perros con longanizas</i>	<i>(...) jsme schopni uvázat psy párky</i>	<i>(...) můžeme přivazovat psy párky</i>	<i>(...) jsme schopni svázat psy s klobásami</i>	<i>(...) jsme schopni uvázat psy klobásami</i>	<i>Být bohatý</i>
<i>Buscarle tres pies al gato</i>	<i>(...) hledání tři stop ke kočce</i>	<i>(...) hledal metr ve vzduchu</i>	<i>(...) hledali tři stopy pro kočku</i>	<i>(...) hledání tři stop ke kočce</i>	<i>Ztěžovat něco</i>
<i>Levantar la liebre</i>	<i>(...), aby nevychovala zajíce</i>	<i>(...), aby nevzbudila zajíce</i>	<i>(...), aby nezvedl zajíce</i>	<i>(...), aby nevychovala zajíce</i>	<i>Vyzvonit něco/prozradit tajemství</i>
<i>Llevarse el gato al agua</i>	<i>vyhrát</i>	<i>vyhrát</i>	<i>vzít kočku do vody</i>	<i>vyhrát</i>	<i>Zvítězit/vyhrát</i>
<i>Poner a alguien a los pies de los caballos</i>	<i>postavení pracovníků pod nohy</i>	<i>pracovníci se dostali do područí koni</i>	<i>postavení pracovníků k nohám koní</i>	<i>postavení pracovníků pod nohy</i>	<i>Nechat někoho na holičkách</i>
<i>Ponerle el cascabel al gato</i>	<i>nikdo se neodvází nasadit zvon na kočku</i>	<i>nikdo si netroufá dát zvonec na (...)</i>	<i>nikdo se neodvází chrastit kočkou (...)</i>	<i>nikdo se neodvází nasadit zvon na kočku</i>	<i>Pustit se do riskantního podniku</i>

7 CELKOVÉ VYHODNOCENÍ PŘEKLADŮ

7.1 Vyhodnocení překladů podle jednotlivých skupin na základě ekvivalence

V praktické části práce jsme se zabývali překladem frazeologických jednotek obsahujících názvy zvířat. K překladu těchto FJ jsme využili nástroje strojového překladu, a to konkrétně Google Translate, DeepL, Bing Microsoft Translator a MyMemory, které byly předem zvoleny v části teoretické. Hlavní pozornost jsme věnovali tomu, jak si vybrané online překladače dokáží poradit s překladem metaforického významu daných frazeologických jednotek a vyhledáním odpovídajícího ekvivalentu v českém jazyce.

Vybrané frazeologické jednotky byly rozděleny do několika skupin, na základě jejich ekvivalentů v českém jazyce. Předmětem výzkumu byly celkem 4 skupiny: absolutní a částečné ekvivalenty (10), relativní ekvivalenty (13), analogické ekvivalenty (18) a ekvivalenty, pro které neexistuje ekvivalent v cílovém jazyce, tzv. nulové ekvivalenty (7). Celkem tedy 48 frazeologických jednotek. U jednotlivých překladů těchto FJ poté byla posuzována správnost jejich překladu do českého jazyka. Tato správnost byla určována na základě mnou vytvořené stupnice hodnocení, a to: zcela správný ekvivalentní překlad (zelená), částečně správný překlad, ze kterého lze stále odvodit správný význam FJ (oranžová) a překlad, který vykazuje velký posun na všech rovinách a nelze ho tak považovat ani za jeden z předchozích (červená). U částečně správného překladu (oranžová), bylo velmi často těžké správně určit, zdali z daného překladu lze stále pochopit význam dané FJ, či při překladu došlo již k značenému posunu. Postupovala jsem zde podle vlastního uvážení, případně jsem se snažila najít ve slovnících nebo na internetu, zdali pro konkrétní FJ cílového jazyka neexistuje jeho další varianta, které by se překlad přibližoval.

Jak se předpokládalo v úvodu praktické části, některé skupiny budou při překladu vykazovat vyšší úspěšnost než druhé. U první skupiny frazeologických jednotky, pro které existuje absolutní či částečný ekvivalent, se předpokládalo, že překlady jednotlivých online překladačů budou vykazovat nízkou chybovost a posun na rovině semantické, formální a významové. Z provedených překladů jsme zjistili, že opravdu největší úspěšnost překladu byla právě u této skupiny, tj. **absolutních a částečných ekvivalentů**. Z deseti frazeologických jednotek se vybraným překladačům nepodařilo frazeologickou jednotku správně přeložit pouze v 1 případě. V ostatních případech překladače vykázaly zcela správné, či částečně správné ekvivalenty v českém jazyce.

U druhé skupiny, tzv. **relativních ekvivalentů**, byla úspěšnost stále poměrně vysoká. Ze 13 překládaných frazeologických jednotek překladače v 4 případech nabídly zcela správný ekvivalent a v 5 případech částečně správný ekvivalent dané FJ. U zbylých 4 případů překladače při překladu vykázaly velký posun a nelze je tak hodnotit jako správné. Lze ale říci, že úspěšnost překladů je vzhledem k počtu vybraných frazeologických jednotek stále poměrně vysoká.

U skupiny **analogických ekvivalentů** se očekávalo, že úspěšnost jejich překladu bude velmi nízká. Z provedených překladů lze vidět, že se tato skutečnost potvrdila. V této, do počtu, největší skupině, kterou představuje 18 frazeologických jednotek, byla přeložena správným ekvivalent v českém jazyce pouze jedna z frazeologických jednotek, a pouze 3 další FJ byly přeloženy částečně správně, a to způsobem, že šlo alespoň trochu odvodit význam daného spojení.

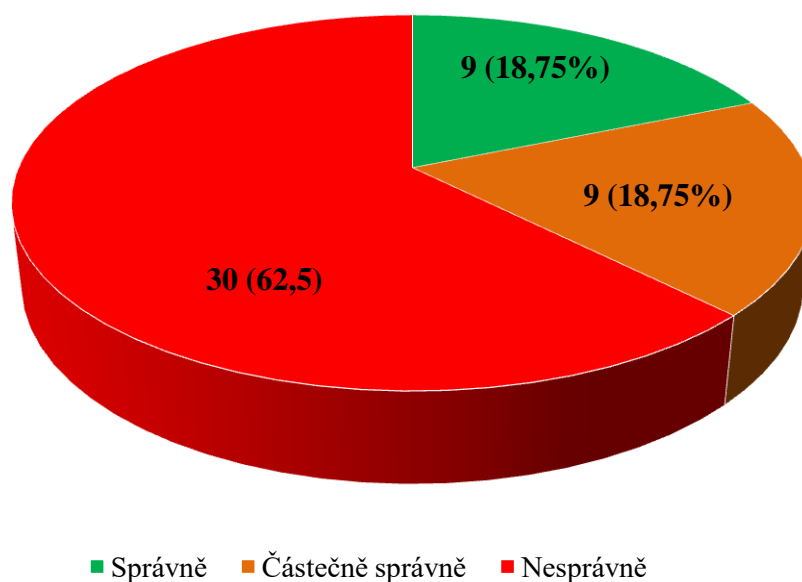
Poslední skupinu tvořily frazeologické jednotky, pro které v českém jazyce neexistuje přesný ekvivalent, neboli **nulová ekvivalence**, a byly proto vyjádřeny frazeologickou jednotkou s podobným významem a nebo opisem. V této skupině bylo překládáno 7 frazeologických jednotek a pouze u 1 byl překladači podchycen správný význam. Vzhledem k tomu, že pro tyto jednotky neexistuje ekvivalent v cílovém jazyce, předpokládala se téměř 100% neúspěšnost při překladu. Proto alespoň 1 správný překlad lze považovat za pozitivium.

Vzhledem k tomu, že jde o překlad frazeologických jednotek, které se napříč jazyky liší, a pro které, jak již bylo řečeno, je charakteristická jejich obraznost, je velmi obtížné pro online překladače, které ačkoliv už v současné době dokáží překládat texty na vysoké úrovni, pochopit správný význam dané FJ ve zdrojovém jazyce daného jazyka a vybrat takový ekvivalent v cílovém jazyce, které by odpovídal významově, či bral v potaz určité okolnosti konkrétního národa a také její kultury.

7.2 Vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých překladačů

7.2.1 Google Translate

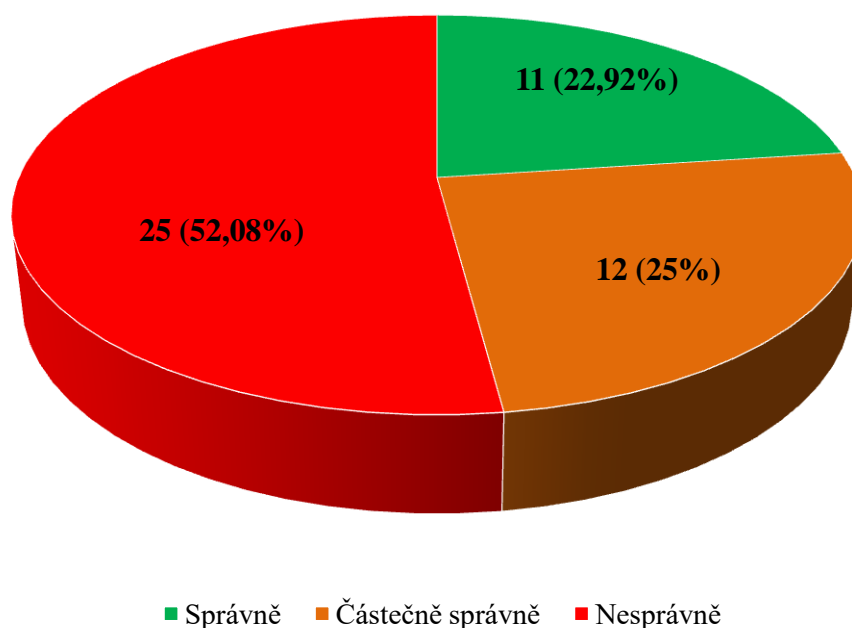
Jako první byl zvolen Google Translate, který je považován za jeden v současnosti nejvíce používaných online překladačů. Z celkem 48 zkoumaných frazeologických jednotek, překladač Google Translate vykázal správných překladů **9 (18,75%)**, částečně správných **9 (18,75%)**, ze kterých lze odvodit význam frazeologické jednotky a nesprávně přeložených **30 (62,5%)**.

Graf I.
Úspěšnost překladače DeepL Translator

7.2.2 DeepL Translator

Jako druhý překladač, který byl používán pro překlad frazeologických jednotek byl DeepL Translator. Ten z celkových 48 zkoumaných jednotek, dokázal přeložit úplně správně **11 (22,92%)**, **12 (25%)** částečně správně a u **25 (52,08%)** z nich poskytl nevyhovující překlad. Na základě počtu správně přeložených a částečně správně přeložených jednotek ho lze vyhodnotit jako nejúspěšnější nástroj strojového překladu mezi překladači, které byly pro účely této praktické části zvoleny.

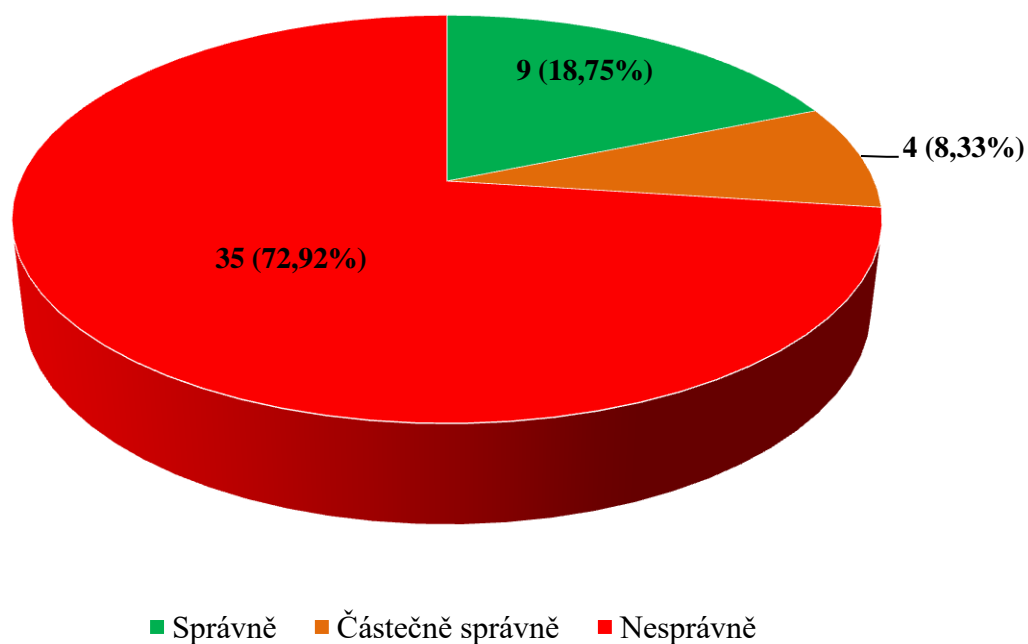
■ Správně ■ Částečně správně ■ Nesprávně

Graf II.

Úspěšnost překladače DeepL Translator

7.2.3 Bing Microsoft Translator

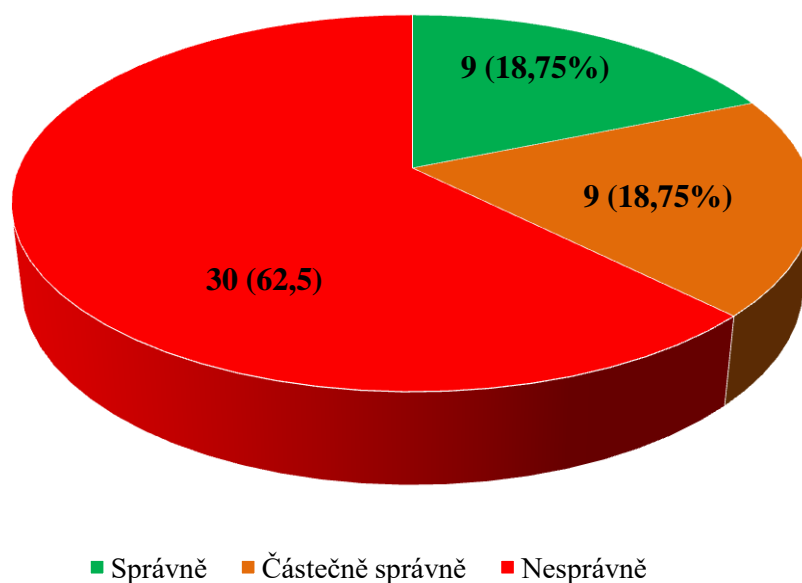
S dalším překladačem, se kterým jsme v praktické části pracovali, byl Bing Microsoft Translator. Ten se v úspěšnosti překladu frazeologických jednotek do českého jazyka umístil na posledním místě, protože ačkoliv vykázal správných překladů **9 (18,75%)** jako překladač Google a MyMemory, počet částečně správných byl pouze **4 (8,33%)** a počet nesprávně přeložených byl tudíž nejvyšší ze všech čtyř překladačů, a to **35 (72,92%)**.

Graf III.
Úspěšnost překladače Bing Microsoft Translator

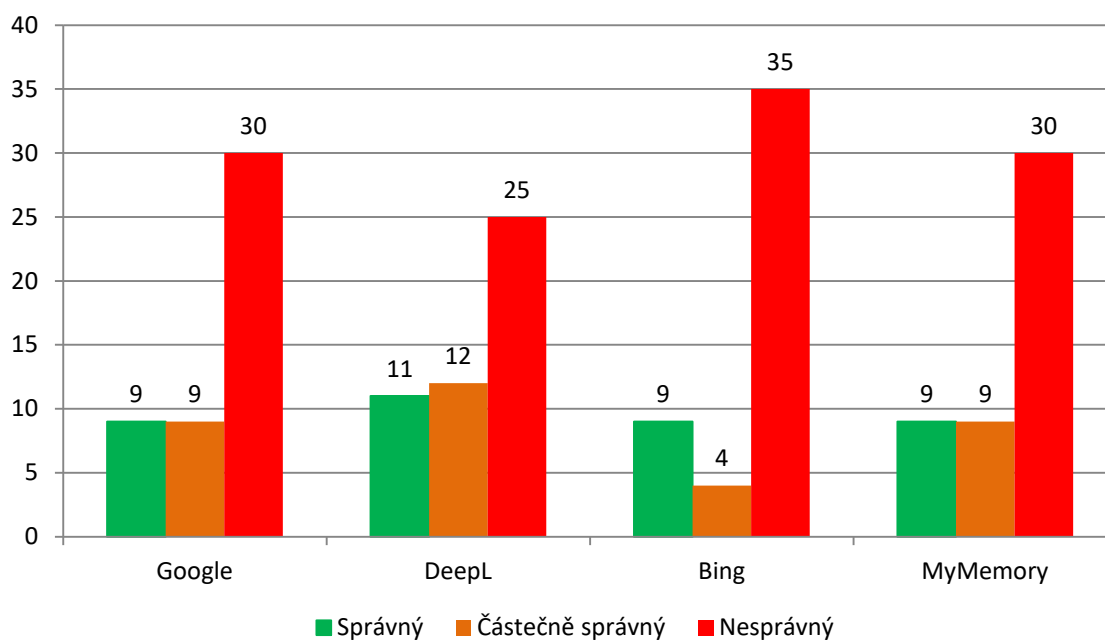
7.2.4 MyMemory

Překladač MyMemory vykázal stejnou úspěšnost jako Google Translate, a to zcela správných překladů **9 (18,75%)**, částečně správných **9 (18,75%)**, ze kterých lze odvodit význam frazeologické jednotky a nesprávně přeložených **30 (62,5%)**. Umístil se tedy na druhém místě v úspěšnosti překladu spolu s Google Translate.

Graf IV.
Úspěšnost překladače MyMemory

Obecně lze říci, že DeepL, jako jediný z překladačů, vykazoval překlady, které v českém jazyce působily nejvíce přirozeně, narozdíl například od překladače Bing Microsoft Translator, který velmi často nebral v potaz formální stránku jazyka a překlady byly až moc „doslovné“, a v některých případech nedávaly smysl. Samozřejmě byly i takové, u kterých naopak překladač Bing nabídl jako jeden z mála velmi dobrý překlad. Proto lze, na základě provedených překladů a získaných výsledků, usoudit, že jsou si výstupy ze všech čtyř vybraných online překladačů velmi podobné a nelze definitivně určit, který při překladu frazeologických jednotek bude více úspěšný, a který méně. To nám potvrzuje například i úspěšnost překladačů Google Translate a MyMemory, kdy jsou čísla úspěšných překladů totožná.

Graf V.

Celková úspěšnost jednotlivých překladačů

ZÁVĚR

Tématem této diplomové práce je problematika překladu vybraných lexikálních jednotek, konkrétně tedy frazeologických jednotek obsahujících názvy zvířat, nástroji podporujícími strojový překlad. Cílem této práce bylo zhodnotit správnost výsledných překladů frazeologických jednotek, vybranými nástroji strojového překladu.

V teoretické byla představena disciplína strojového překladu, jeho historie, systémy strojového překladu a byly zvoleny jednotlivé nástroje strojového překladu, konkrétně online překladače Google Translate, DeepL Translator, Bing Microsoft Translator a MyMemory. Následně byla vymezena oblast frazeologie a idiomaticy, klasifikace frazeologických jednotek navrhnutá českým autorem Františkem Čermákem, a zároveň klasifikace Glorie Corpas Pastor za prostředí španělské. Charakterizována byla poté i konkrétní větev frazeologie, a to frazeologie obsaující zooapelativa, neboli frazeologické jednotky s názvem zvířete. V závěru teoretické části byl představen postup při překladu frazeologických jednotek, a také problémy, které při překladu mohou nastat.

Pro účely praktické části bylo zvoleno celkem 48 frazeologických jednotek ve španělském jazyce, které byly získány z frazeologických slovníků, jak ze španělských, tak česko-španělských. Následně byly tyto jednotky rozděleny do 4 skupin, na základě jejich ekvivalentů v českém jazyce, a to na ekvivalenty: úplné (absolutní) a částečné, relativní, analogické a nulové (bezekvivalentní). Jednotlivé frazeologické jednotky poté byly vyhledány v kontextu v jazykových korpusech *Český národní korpus* nebo *Corpus de Referencia del Español Actual* (CREA) od Španělské královské akademie (RAE). Celá kontextualizovaná frazeologická jednotka byla následně přeložena jednotlivými online překladači a jejich překlady byly zaznamenány v tabulce, spolu s českým ekvivalentem.

Výsledné překlady byly vyhodnocovány na základě vlastní vytvořené hodnotící stupnice, a to na zcela správný překlad, kdy byla zachována struktura i význam dané FJ. Druhý byl částečně správný překlad, který se používal pro takové překlady, kdy došlo k určitému posunu či záměně struktury, ale stále lze z dané FJ odvodit význam. A jako poslední na stupnici hodnocení byl nesprávný překlad, kdy výsledný překlad vůbec neodpovídal českému ekvivalentu, jak na rovině významové, tak formální.

Na základě provedených překladů pak byla vyhodnocena úspěšnost jednotlivých online překladačů a dále znázorněná v tabulkách a grafech. Nejlépe si s překladem frazeologických jednotek vedl DeepL Translator, který vykázal největší množství zcela správných či částečně správných překladů. Hned poté nejlépe překládaly Google Translator a MyMemory, které vykázaly úplně stejná čísla úspěšnosti překladů. Nejnižší úspěšnost při překladu frazeologických jednotek měl Bing Microsoft Translator. Je však nutno podotknout, že mezi uvedenými překladači a jejich překlady nebyly velké rozdíly. Většinou byly výsledky obdobné, a proto nelze stoprocentně určit nejlepší překladač pro překlad tohoto typu lexikálních jednotek.

Hlavním předmětem tohoto výzkumu zde bylo zjistit, jak si nástroje strojového překladu dokáží poradit s překladem frazeologických jednotek, pro které je charakteristická obraznost a přenesený metaforický význam, který mnohokrát nelze napoprvé pochopit. A ačkoliv je již strojový překlad na velmi vysoké úrovni a nabízí nám mnohdy velmi přesné překlady, překlad jednotek z oblasti frazeologie a idiomatiky tak, aby byl vyjádřen jejich správný význam v cílovém jazyce s ohledem na kulturní specifiky a další okolnosti, je stále ve většině případů nemožné.

RESUMÉ

El tema de la presente tesis es el problema de la traducción automática de unidades léxicas, concretamente unidades fraseológicas que contienen nombres de animales. El objetivo de la tesis era evaluar las traducciones de las unidades fraseológicas realizadas por herramientas de traducción automática.

En la parte teórica se introdujo la disciplina de la traducción automática, su historia, los sistemas de traducción automática y se seleccionaron los traductores en línea – Google Translate, DeepL Translator, Bing Microsoft Translator y, por último MyMemory.

A continuación, hemos presentado el campo de la fraseología, la clasificación de unidades fraseológicas propuesta por el autor checo František Čermák, y la clasificación de la autora española Gloria Corpas Pastor, ya que este trabajo se dedica a la traducción del español al checo. Seguidamente hemos caracterizado una rama particular de la fraseología, a saber, la que contiene zoopelativos, o sea unidades fraseológicas con nombres de animales. Al final de la parte teórica, se presentó el proceso de traducción de las unidades fraseológicas, así como los problemas que pueden surgir al traducir dichas unidades.

Para la parte metodológica, hemos seleccionado un total de 48 unidades fraseológicas en español, que hemos obtenido de diccionarios fraseológicos, tanto de español como de checo-español. Posteriormente, estas unidades se dividieron en 4 grupos, según sus equivalentes en la lengua checa, concretamente: equivalentes completos (absolutos), relativos, analógicos y sin equivalencia. A continuación, hemos buscado a las unidades fraseológicas en contexto en el Corpus Nacional Checo (Český národní korpus) o en el Corpus de Referencia del Español (CREA) de la Real Academia Española (RAE).

Después, hemos traducido la unidad fraseológica contextualizada mediante los traductores y sus traducciones hemos registrado en una tabla, junto con la unidad fraseológica equivalente en checo. Todas las traducciones se evaluaron sobre la base de una clasificación, a saber – una traducción completamente correcta, en la que se mantenían tanto la estructura como el significado de la UF. La segunda era una traducción parcialmente correcta, que se utilizaba para aquellas traducciones en las que había algún cambio en la estructura, pero el significado aún podía deducirse. Y en último lugar era una traducción incorrecta, en la que la traducción obtenida no correspondía en nada con el equivalente checo, tanto a nivel de significado como de forma.

Según las traducciones obtenidas, se evaluó la tasa de éxito de cada traductor y se presentó en tablas y gráficos. El traductor de DeepL fue el que mejor tradujo las unidades fraseológicas, mostrando el mayor número de traducciones completamente correctas o parcialmente correctas. Los siguientes mejores traductores fueron Google Translator y MyMemory, que registraron exactamente las mismas tasas de éxito en la traducción. El traductor de Bing Microsoft fue el que menos éxito tuvo en la traducción de las unidades fraseológicas. Sin embargo, hay que señalar que no hubo grandes diferencias entre los traductores y sus traducciones. En la mayoría de los casos, los resultados fueron similares, por lo que no es posible determinar al 100% el mejor traductor para traducir este tipo de unidades léxicas.

El objetivo principal de esta investigación era averiguar si las herramientas de la traducción automática son capaces de traducir correctamente las unidades fraseológicas que se caracterizan sobre todo por su significado metafórico figurado, que muchas veces no se puede entender a la primera. Y aunque la traducción automática ya está a un nivel muy alto y nos ofrece traducciones a muy precisas, traducir unidades fraseológicas e idiomáticas de manera que su significado correcto se exprese en otra lengua, teniendo en cuenta las especificidades culturales y otras circunstancias de dicha nación, su lengua y otras circunstancias, sigue siendo imposible en la mayoría de los casos.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BIBLIOGRAFIE

- CORPAS PASTOR, Gloria. Manual de fraseología española. Madrid: Gredos, 1997.
- CORPAS PASTOR, Gloria et al. Los estudios de fraseología y fraseografía en la Península Ibérica (Breve presentación y orientación bibliográfica), *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae. Sectio Linguistica* 25, 2000.
- CASARES, Julio. Introducción a la lexicografía moderna. Madrid. 1950 (1992)
- CORPAS PASTOR, Gloria. Diez años de investigación en fraseología: Análisis sintáctico-semánticos, contrastivos y traductológicos, Madrid: Iberoamericana Vervuert, 2003.
- ČERMÁK, František. *Idiomatika a frazeologie češtiny*. Univerzita Karlova v Praze. 1982.
- ČERMÁK, František a Josef FILIPEC. *Česká lexikologie*. 1985. Praha: Academia
- ČERMÁK, F. *Frazeologie a idiomatika, česká a obecná*. Univerzita Karlova v Praze: nakladatelství karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0.
- ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346-093-8.
- DOUBEK, Jiří. *Stručná česko-španělská frazeologie*. 1.vyd. Praha: SPN, 1961.
- CHLEBDA, W. *Frazeologia a przekład*. Opole: 2014. ISBN 978-83-7395-619-3
- JUNCEDA, Luis. *Diccionario de refranes, dichos y proverbios*. Espasa Calpe, S.A., Madrid, 2006. Tercera edición: abril, 2007. ISBN 978-84-670-2051-9.
- KOEHN, Philipp. *Statistical Machine Translation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- LEHRBERGER, John, a BOURBEAU, Laurent. *Machine Translation: Linguistic Characteristics of MT Systems and General Methodology of Evaluation - Lingvisticae Investigationes Supplementa 15 (Hardback)*. 1988.
- MLACEK, Jozef. *Slovenská frazeológia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. Bratislava 1984.
- MOKIENKO, Valerij a Ludmila STĚPANOVA. *Ruská frazeologie pro čechy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1995, 2008. ISBN 978-80-244-1916-9.
- MRHAČOVÁ, Eva. *Názvy zvířat v české frazeologii a idiomatice*. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, Filozofická fakulta, 1999.

SAVAIANO, Eugene, Lynn W WINGET a David UTRERA DOMÍNGUEZ. Španělské idiomy: Modismos Españoles. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009. Jazykové učebnice pro samouky (Computer Press). ISBN 978-80-251-2481-9.

SEVILLA MUÑOZ, Julia (1997), «Fraseología y traducción», Thélème: Revista complutense de estudios franceses 12, 431-440.

STRAKOVÁ, V.; KUFERNOVÁ Z., POLÁČKOVÁ M., POVEJŠIL J., SKOUMALOVÁ Z. Překládání a čeština. Nakladatelství: H&H. Edice Linguistica, vydání první. 1994. ISBN 80-85787-14-8.

POIBEAU, Thierry. Machine translation. MIT Press (coll. Essential knowledge), Cambridge (USA), 300 pages, 2017.

TRUJILLO, Arturo. Translation Engines: Techniques for Machine Translation. Springer London. Springer-Verlag Berlin Heidelberg. 1999. ISBN 978-1-85233-057-6.

VLACHOV, Sergej a FLORIN, Sider. Neperevodimoje v perevode. Moskva: Meždunarodnyje otnošenija. 1980.

INTERNETOVÉ ZDROJE

BROWN, F. Peter et al. A statistical approach to machine translation. Computational Linguistics Volume 16, Number 2, June 1990. [online] Dostupné z: <https://aclanthology.org/J90-2002.pdf>.

CUADROS, S. J. S. Análisis fraseológico sobre una base de zoomorfismos en los idiomas ucraniano y español. Interlingüística. 2005, č. 16 (2), s. 1059-1068. ISSN 1134-8941. [online] [cit. 2022-10-15].

FORCADA, Mikel L., Making sense of neural machine translation. Translation Spaces 6:2 [online]. John Benjamins Publishing Company.2017, s. 291-309 [cit. 2022-09-18]. Dostupné z: <https://www.dlsi.ua.es/~mlf/docum/forcada17j2.pdf>.

GASPARI, F., & HUTCHINS, J. Online and Free! Ten Years of Online Machine Translation: Origins, Developments, Current Use and Future Prospects. Proceeding of the MT Summit XI, 10-14 September 2007, Copenhagen, Denmark, 199-206. Dostupné z: <https://aclanthology.org/2007.mtsummit-papers.27.pdf>.

RUIZ GURILLO, Leonor. Aspectos de fraseología teórica española. Valencia, Universitat. LEONOR RUIZ-GURILLO - Academia.edu. *Academia.edu* - Share research. 1997 [online]. Copyright ©2022 [cit. 04.12.2022]. Dostupné z: https://www.academia.edu/4078186/Ruiz_Gurillo_L_1997_Aspectos_de_fraseolog%C3%ADa_te%C3%B3rica_espa%C3%B1ola_Valencia_Universitat.

HUTCHINS, W. John. Machine translation: past, present, future. Ellis Horwood, Chichester, UK. (Halstead Press, New York). 1986. [online]

HUTCHINS, W. John & SOMERS, L. Harold. An Introduction to Machine Translation, Cambridge: Academic Press. 1992. [online].

HUTCHINS, W. John. The history of machine translation in a nutshell. 2014. [online] Dostupné z: <https://aclanthology.org/www.mt-archive.info/10/Hutchins-2014.pdf>.

HUTCHINS, J. (2007). Machine Translation: A concise history. Computer aided translation: Theory and practice. China: Chinese University of Hong Kong.

OKPOR, D. Margaret. Machine Translation Approaches: Issues and Challenges. International Journal of Computer Science Issues, Vol. 11, Issue 5, No 2, September 2014. ISSN (Online): 1694-0784 .

Portál | Český národní korpus. *Portál | Český národní korpus* [online]. Dostupné z: <https://korpus.cz/>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [2022-11-12].

SLOCUM, Jonathan. “Machine Translation.” *Computers and the Humanities*, vol. 19, no. 2, 1985, pp. 109–16. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/30204397>. Accessed 30 Sep. 2022.